

פ"י הטור **אחרי מות** על התורה רצח

פרשת אחרי מות

טז (א) אחרי מות שני בני אהרן. פי' אחר שהזכיר לבני ישראל שלא

ימותו בטומאתם אחר לו הזהיר גם כן לאהרן שלא ימות. ופי' הרמז"ן לכך אחר אחרי מות כי מיד כשמתו בניו הזהיר לאהרן מן היין ומן השכר שלא ימות ועוד אחר למשה שיזהיר אותו שלא ימות בקרבנו לפני ה'. וקרוצ הדבר שהיו שתי מנות אלו ציוס המחרת כי צו ציוס היה אונן ואין רוח הקודש שורה מתוך עננות ואזהרת היין היתה לאהרן עלמנו ובאותו היום היה גם זאת המצוה למשה אללא שהקדים הכתוב האזהרות שיזהיר לישראל שלא ימותו בטומאתם והזהירם על טומאת מקדש ואנב זה פי' כל דיני הטומאות ואחרי כן חזר לעניינו להזהיר את אהרן. ורבותינו דרשו שאמר לו אל תמות כדרך שמת פלוני לזרוצ באזהרתו: בקרבנתם לפני ה'. כתב ר' אברהם מכאן ראיה שמתו על שהכניסו הקטורת לפנים. וכתב הרמז"ן ואינו כן כי הכתוב שמוזכר תמיד עונס אחר בהקריצם אלש זרה אללא פי' בקרבנתם כמו לו בקרבנתם אל המוצח לשרת פי' בקרבם לפני ה' לשרת מתו ועל כן זהיר לאהרן שלא ישרת אללא במקום אשר יצוה ובעת אשר יצוה. ויתכן שיהיה פירושו כמו שדרשו רבותינו שהיו מליצין על הקטורת שבו מתו נדב ואציהוא לכך אחר הכתוב אחרי מות שני בני אהרן בקרבנתם לפני ה' בקטורת אחר לאהרן כי הוא יקרב יותר מהם אל ה' בקטורת ולא ימות אצל אלס יצא אל הקודש זולתי הקטורת ימות כי בו יכנס תחלה כמו שנאמר והציא מצית לפרוכת וכסה ענן הקטורת את הכפורת אשר על העדות ולא ימות וזה פי' כי צענן אראה על הכפורת שלא יכנס רק בקטורת שיעלה עננו שס. וי"מ שיס לדקדק מצקרבנתם שעל ציאה רקנית מתו ולכך אחר צזאת יצא ולא צציאה רקנית כאשר עשו הם: (ב) ויאמר ה' אל משה. תמי' לי עוצב למה חזר וכתב אמירה והלא כבר אחר וידבר ה' אל משה ולא פירש מה נאמר באותו דבור אלס לא נאמר צצביל שהפסיק צענין אחר צאמצע לומר שדבור זה היה אחרי מות שני בני אהרן לכך חזר לומר ויאמר. וי"מ שדבור הראשון אחר לו ענין טהרת פרה אדומה שטיהרו צה אותם שנמאלו ננדב ואציהוא שהי זה היה צאחד צניסן וצנטי צו נשרפו ואמר לו עתה שטיהרו צה העמלים ולכך הזכיר אחרי מות שני בני אהרן שטיהרו אותם שנמאלו צמותם: דבר אל אהרן אחיק. כתב הרמז"ן כי הזכיר אחיק שתזכירנו כי אחיק הוא ואע"פ שאתה אינך צביל יצא אהרן צביל יצא: ואל יבא בכל עה. לפי שכבר נאמר ענין יוס הכפורים ככתב וכפר אהרן על קרנותיו אחת צשנה מדם מטאת הכפורים אחת צשנה יכפר לכך אחר אף ציוס הכפורים לא יצא בכל עת אללא צאלו הקרבנות וצזה הסדר הטפורש כאן: (ד)

רצט פי' הטור

אחרי מות על התורה

בגרי קודש הם. דורש בת"כ בנין אב לכל העבודות שלא יהו אלא
 צבגדי קודש. והרמב"ן כתב לפי הפשט צבגיל שאמר צשמונה צגדים ועשית
 צגדי קודש אמר גם צאלו ד' צגדים שהם צגדי קודש. ולאמר ד' פעמים
 צד למעט ד' צגדי זהב חשן ואפוד ומעיל ויץ. וצמדדש ויקרא רצה דורש
 כשירות של מעלה כך שירות של מטה מה שלמעלה איש אחד צתוכס
 לצוש הצדים אף של מטה כתנת צד קדש ילצש וגו'. וצת"כ דורש ילצש
 יחגור ינצף לפי שהורכו לרצות לו כלים אחרים צין הערצים אץ לו יכול
 לא ילצש (של. כל"ל) שחרית תלמוד לומר ילצש יחגור יננף: (ח) וגורל
 אחד לעואזל. עואזל דורש צת"כ מקום הקשה שצברים ופי' המלה קשה
 כמו עזוז והיא כפול. כתב הרמב"ן וזה ענין השעיר של עואזל כי היו
 עוצדין לאלהים אחרים שהם המלאכים ועושים להם קרצנות והנה התורה
 אסרה לגמרי קצלת אלהותם אבל לזה הקצ"ה שנשלח שעיר למדבר ציום
 הכיפורים לשר הנצשל במקומות החורצן והוא הראוי לו מפני שהוא צעליו
 ומאלילות כמו יצוא חורצ ושמוון כי הוא העולה לכוכצי החרצ והדמים
 והמלחמות והמרציות והפעלים והמכות והפירוד והחורצן והכלל נפש
 לגלגל מאדים וחלקו מן האומות עשו שהוא עם יורש החרצ והמלחמות
 והמרציות ומן הצהמות העוים והשעירים וחלקו עוד השדים הנקראים
 מויקים צלשון רצותינו וצלשון הכתוב שעירים ואין הכוונה צו שיהא קרצן
 מאתנו לו חלילה אבל שתהיה כוונתנו לעשות רצון צוראינו ורצונו צכך
 והמשל צזה מי שעושה סעודה למלך וזה המלך לעושה הסעודה תן מנה
 לעבדי פלוני שאין עושה הסעודה נותן כלום לעבד ההוא אלא נותן הכל
 למלך והמלך נותן פרס לעבדו ושמר זה מצותו ועשה למלך כל אשר לזהו
 ואמנם המלך לחמלתו על צעל הסעודה רצה שיהיו כל עבדיו נהנין ממנה
 שיספרו צצנחו וזה טעם הגורלות כי אלו היה הכהן מקדיש אותם צפה
 לד' ולעואזל היה נראה כעוצד אלו ונודר לשמו אלא מעמידם לפני ד'
 פתח אהל מועד כי שניהם מתנה לו והוא נתן מתנה לעבדו החלק אשר
 יצא לו מאת השם ולכך לא נשחוט אותו אנתנו כלל ואונקלוס תרגם
 לשמח ד"י ולעואזל כי האחד לשם ד' ולא לו והשני הוא לעואזל ולא לשמו
 של עואזל ומפני זה אמרו רצותינו דברים שיצר הרע ואומות העולם
 משיצים עליהם לציתת שעטנו ופרה אדומה ושעיר המשתלח ולא מלאו
 צקרצנות תשובה עלינו כי הם על אשי השם אבל צשעיר המשתלח משיצים
 עלינו כי יחצבו שאנו עושים כמעשהיהם וכן צפרה אדומה מפני שהיא
 נעשית חוץ למחנה ועניינה דומה לשעיר המשתלח להעציר את העומאה:
 (כא) ונתן אותם על ראש השעיר. כתב הרמב"ן לא נאמר זה הלשון
 צשום שאר סמיכה מפני שהקרצנות לרצון על אשי ד' ומראים ומכפרים
 אבל זה שאינו לשם המקצלו ואינו מרצה אינו אלא נושא עוונותם ועונה
 אמן צעל כרחו: (כג) ובא אהרן אל אהל מועד. פירש"י אין זה

פ'י הטור **אחרי מות** על התורה ש

מקומו של מקראל וכו' עד ונכנס שם להוליל כף ומחתה שהניח שם. וכתב הרמב"ן על כורחך המקראל הזה אומר דרשני שלא יתכן צדוק פנים שזה שיצא לאהל מועד ללא דבר רק לפשוט שם צגדיו ולהיותו עומד שם ערום צהיכל ה' ולהניחם שם אלא על כרחינו וצא ארון אל אהל מועד לעצוד עצודה ולא הולך להוכירה והיא הולאת כף ומחתה וטעם הכתוב שאמר למעלה ונתן את הקטורת לפני ה' וכסה ענן הרערת וגו' לומר שיתן את הקטורת על האש עד שיעלה ענן הקטרת וילא מיד והנה הכף והמחתה נשארו שם ועל כל פנים לריך להוליאם ועל כן נאמר וצא אהל אל אהל מועד להוליאם ולא הזכירה הפרשה מה שעשה תמלה צגדיו וזה כגון תמיד של שחר אלא מתחיל צעצודת היום צגדיו לכן ועסדרו זה אחר זה שכן דרך הפסוקים בכל מקום להשלים הענין שהתחיל צו ואע"פ שיש צו קלת הענין מאוחר למה שיזכיר אחר כך ולכך אמר וצא אהל אל אהל מועד צגדיו האלה להשלים עצודתו צהם והיא הולאת כף ומחתה שהוא לריך להוליאם משם ופשט אחר לאתו את צגדיו אשר לצב צוקר צצולו אל הקודש: והניחם שם. צמקום אשר יפשיטם ללמד שלא ילצס ציום הכפורים אחר: (כו) יוציא ארל מחוץ למחנה. כתב הרמב"ן ר' אברהם כתב יוליא אהלן הנזכר צליווי. והנכון יוליא המוליא וכן ושרפו השורפים. ואמר: ושרפו. צלשון רצים ללמד שאם נתעסקו רצים צשריפה אחד הציא האור ואחד מסדר העניס ואחד מצער האש שאין מטמאין צגדים אלא המצית צהן את האור ולכך אמר צלשון יחד והשורף אותם יצם צגדיו: (לד) ויעש כאשר צוה ה' את משה. פ' שקיים כל אשר נצטווה ומהר כל ימיו שלא צא מצית לפרכת זולתי ציום הכפורים ועשה ציום הכפורים קרצנותיו ככל אשר צוה ה' את משה:

יז (כ) דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל. כתב הרמב"ן צציל שמזכיר על הקרצנות להקריצם צאהל מועד הזכיר הכהנים שהם מקריצין הקרצן שלא יקריצום צחון ומהיר ישראל שיציאום להם שם ולא יקריצו אותם צחון על ידי עצמם: (ג) אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה או אשר ישחט מחוץ למחנה. פ' הרמב"ן פשט הפרשה איירי צצ' עניינים לאסור צשר תלזה וחייצ כרת אפי' על השוחט חולין צחון אם לא שיציאם אל פתח אהל מועד להקריצם שלמים להיות החלב והדם לגצוה והצשר לצעלים ואחר כך אמר איש איש מצני ישראל אשר יעלה עולה או צצא וגו' הזכיר שלא יעשה מצצא לה' צחון ויקריצו עליו השלמים הנזכרים או עולה כעין הנעש' צמוקדשין צשעת היתר הצמות רק צפתח אהל מועד יעל' אותם לשם ולכך אמר או אשר ישחט מחון למחנ' כי אע"פ שצציאתכ' לארץ אתיר לכס צשר תלזה לפי שתהיו רחוקים כדכתוב כי ירחיב אצל צמדצר אע"פ שהוא מחון למחנה מכל מקום קרוצים אתם לאהל מועד ורחוי להציאו אל פתח אהל מועד

שא פי' הטור אחרי מות על התורה

וזהו כר' ישמעאל דאמר שנאמר להם צר תאווה. ומ"ט תימה מה שכתב שיש כרת אשחוטגי חוץ ללא נפקא ליה לר' ישמעאל אלא מבי ירחיב מכלל דנאמר במדבר אצל כרת מנא ליה. ומה שפירש"י במוקדסין הכתוב מדבר וכו' למ"ד צר תאווה לא נאמר כלל: (ד) דם שפך. בשביל שנאמר כירק עשב נתתי לכם את כל והתיר לנח להמית בעלי החיים ואלת האדם אמר אצל אם לא תעשה זהם כמו שזויתך כאלו לא הותרו וגשלו בליסור הראשון שאסרתי לאדם כל בעלי החיים להמיתם והרי אתה כאלו שופך דמים: (ו) לשעירים. לשדים וכן הוא אומר ושעירים ידקו שם. וכתב ר' אברהם שנקראים שעירים בשביל שיסתער גוף האדם הרואה אותם. והקרוז בעבור שיראום המשוגעים דמות שעירים וכו' כמו שכתב צפי' הרמז"ן על כי נפש כל צער: (יא) כי נפש הבשר בדם הוא. משמע שאמר לנו הדם מפני שהוא צל לכפר והוא חלק השם כטעם החלב אע"פ שאמר דם חיה ועוף שאינו צל לכפר היינו משום הרחקה שלא נטעה בין דם לדם אצל לא אסר כל חלב משום רחקה כי ניכר הוא חלב הקרב משאר חלב מה שאין כן בדם שכולם שוין. והרב רבינו משה צר מימון ז"ל וכו' כמו שכתב צפי' הרמז"ן. כתב ר' אב"ה דם צאת הפרשה לא הזכיר ר"ר רר כשמה על ישראל בזבחים ועולות הזכר הגר שלא ייחווה יש אל לגר לעבוד ע"ז בארץ ישראל וכן כשזוהר על הדם הזכיר הגר כי הוא אסור בעבור שהוא הנפש: (יג) אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל. כתב ר' אברהם גם צוה לימד הכתוב שלא נעוזה הגר לאכול בשרנו חמור או סוס או עוף דורם שהוא טמא. ובעבור שצוה שלא לאכל כל דם ולא יראה דם שפוך חוץ ממוצח השם צוה לכסות כל דם שאינו קרב על המוצח שלא יחשוז הרואה אותו והוא דם חיה ועוף כי הוא זבח המוצח לע"ז: (יד) דמו בגפשו. פירש"י דמו לו במקום הנפש כי הנפש תלויה צו. וכתב הרמז"ן ואינו נכון אצל אפשר לפרש שיהיה נפש צכאן גופו פי' כי נפש כל צער דמו בגופו כמו ברזל צוה נפשו כי גוף בעלי הנפש נקרא נפש ועל דעת הזכיר בדם ג' דברים וכו' עד שלא ימנא האחד בלתי האחר: (טו) וכל נפש אשר תאכל גבלה וטרפה. כתב ר' אברהם בעבור שהזכיר חיה שאינה קריבה וכן העוף הזכיר נבלה וטרפה שאינה קריבה גם כן:

יח (ב) דבר אל בני ישראל. כתב הרמז"ן בשביל שזו אזהרה שיהי בכל ישראל לא ייחד זה

הכהנים אלא כללם כולם כאחד ואמר בתחלה אני ה' אלוקיכם כמו בעשרת הדבר ת. ופי' ואמרת להם אני ה' אלוקיכם כאלו אמר ואמרת להם צמתי אני ה' אלוקיכם ולא הוטרף לפרש כן כי בצאת משה מלפני ד' צלח מסוה ויאל ודבר אל בני ישראל את אשר יצוה לא היה צריך לומר להם כה אמר ד' כי ידוע הוא כי רות ד' דבר צו ולא ידבר מעלמו וכן במקומות רבים

פ"י הטור **אחרי מות** על התורה **שב**

צמחנה תורה והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם
 היום ונתתי מטר ארצכם צעתו ואין משה נותן מטר ומלמית חליר לאל
 הם דברי השם וכמוהו רבים צמחנה תורה. ואמר ר' אברהם הזכיר כאן
 כמעשה ארץ מצרים על השעירים שאמר למעלה שהיו נוהגים בארץ
 מצרים והזכיר מעשה כנען על העריות שהיו אנשי כנען רעים וחטאים
 זהם כענין דכתיב בסוף כי כל התועבות האל עשו אנשי הארץ אשר
 לפניכם. ורבותינו אמרו שגם המצריים היו שטופים צומה וזבל התועבות:
 (ד) את משפטי תעשו. פירש"י אלו דברים האמורים בתורה צמחנה
 שאלו לא נאמרו כדאי הוא לאומרו. והרמב"ן כתב לפי הפשט משפטים
 אלו הדינין האמורים בפרשת ואלה המשפטים ולכך אומר אשר יעשה
 אותם האדם ומי זהם כי הדין נתנו למי האדם ציישז המדינות וזלום
 האדם ושלא יזיק איש לרעהו ולא ימיתנו. ורבותי' דרשו ומי זהם לעולם
 הצא וא"כ חוזר על חקותי. ודע כי מי יאדם צמחתינו כפי כוונתו זהם
 וכו' עד כי הלשון יכול מני המים כולס כפי הראוי זבל אחד: ארץ
 משפטי תעשו וגו'. הקדים משפטים לחוקים וכתב עשייה צמחתינו
 ושמירה בחוקים כי משפטים אלו הדינין ואמר שיעשו המשפטים לרדות
 צמקל וצרועה וצחוקים שייך זהו שפירה והקדים המשפטים כי כשיעשו
 משפט ולדקה ממילא יהו נשמרים גם החוקים: (ו) איש איש אל כל
 שאר בשרו. כתב הרמב"ן טעם איסור העריות אינו מפורש וכתב הרב
 צמורה הנצרכים כי הוא למעט המשגל וכו' אבל יש צדד סוד מיוחד
 היצירה ע"כ. ואני צסודו לא צאה נפשי. וכתב עוד כי המשגל דבר
 מרוחק ונמאם צתוכה זולתי צקיום המין ואשר לא יולד ממנו הוא אסור
 וכן אשר אינו טוב צקיום ולא ילל צו אסרה אותו התורה והעריות מכלל
 החוקים דברים שהם גורת מלך והגורה הוא דבר שעולה על דעת המלך
 שהוא החכם צהנהגת מלכותו והוא היודע הנורך והתועלת צמאה היא
 ולא יגיד אותה לעם זולתי לחכמי יועליו: (ז) ערות אביך. פירש"י זו
 אשת אביך וערות אמן להציל אמו שאינה אשת וכו'. וכתב הרמב"ן
 וצמנהדרין לא מסיק הכי אלא ערות אביך וערות אחי אביך מזהיר על
 הזכרים ממש לחייבו צשוגג צחטאת ואני תמיה לדעתם למה אינו מזהיר
 גם כן צצן. ואח על הזכרים עם ערות נשיהם ואלו חששה התורה צצבוד
 הזקנים יותר. והנכון צעיני על דרך הפשט כי ערות אביך וערות אמן
 לאו אחד ואזהרה אחת שמוזהיר שלא יבא על אמו כי צצולו עליה יגלה
 ערות אציו וערות אמו וזהו שאמר אמן היא כי עשית צה שתיס רעות
 צגלית ערות אס וערות אצ ואחרי שהזהיר על ערות אציו שהיא אמו
 חוזר והזהיר על אשת אצ שאינה אמו ואמר ערות אשת אביך לא תגלה
 ערות אביך היא וכן ערות אחי אביך לא תגלה פירושו אל אשתו לא
 תקרב ולכך לא אמר ואל אשתו: (ט) מולדת בית או מולדת חוץ.

שג פ"י הטור אחרי מות על התורה

פירש"י בין שאומר לאצ"ק קיים בין שאומר לאצ"ק הולא וגו'. וכתב הרמב"ן ועל דרך הפשט שמוזכר באחותו מאמו בין שנולדה מן הנשואין שהכניסה האיש לו לבית בין שנולדה דרך זנות שחפשה בחוץ ושכח עמה כי אע"פ ששתיים צת אמו ולא צת אצ"ק היה נראה שראוי לנהוג כבוד האחות שנולדה מן הנשואין ולא בצאה מן הזנות ולכך לריך להזכיר על שתייהן ועל כן הזכיר באחותו מן האב עוד בפסוק אחר וכתב ערות צת אשת אצ"ק מולדת אצ"ק פ"י אחותו צת אצ"ק מן הנשואין והולך להזכיר זה בשביל שהזכיר על ערות אחותך צת אצ"ק סתם וצת אמו פירש מולדת צית בין מן הנשואין או מולדת חוץ בזנות והיה נראה דצת אב מן הזנות תהי מותרת כי אולי לא תחוש התורה לשאר האיש הצא מן הזנות בעבור שאין הכוללים יודעים לו לכך חזר ואמר ערות צת אשת אצ"ק מולדת אצ"ק ללמד דצת אצ"ק הנזכרת תחלה אינה צת אשת אצ"ק מן הנשואין ובעבור שבני נח איסור באחותו מן האם ולא מן האב פ"י כי בישראל כולן שוות. ובגמרא דיצמות דורש לרבות לאוין שאם צא על אחותו והיא צת אשת אצ"ק ואינה אמו שחייב משום אחותו ומשום צת אשת אצ"ק: (יו) שאררה הגרה זמרה הי"א. אנקלוס תרגם עלת חטאי' ופירש"י שילך יועלך לחטוא. וכתב הרמב"ן טעם לזה שכל העריות הי"ר יועלו לחטוא אבל הענין כי שם זמה הוא מגזרת כאשר זמם לעשות לאחיו ולמתשבה הגונה יקרא זמה ולא יבצר ממך. מזמה ולזנות העשוי צמחשבה צמח יקרא זמה כענין שנאמר אם נפתה לבי על אשה כי היא זמה ולפי דעתי אמר הכתוב זמה צאש' וצת' ואשה ואמה לגנות הענין לומר כשישכח עם האמת שהיא אשתו ויחשוב באחרת בעבור קרבתם ודמ וגם והנה תהיה שכיבת שתייהן לו זמה והיא מצני תשע מדות ולכך אמר הכתוב ערות אשה וצתה וכן אמר ואיש אשר ישכב את אשה ואת אמה ולא אמר ערות צת אשתך לא תגלה וערות אם אשתך והטעם כי צתחלת הפרשה אמר איש אל כל שאר גשרו לא תקרבו ואמר הקרבות משום שאר ונתן טעם לדבר כי ערותך הנה ועכשיו כשאסרו קרבות אשתו אמר כי שארה הנה לומר שגם אלו אסורות מפני שהן קרובות זו לזו ויהיה משכבו בשתייהן זמה: (יה) ואשרה אל אחותה לא תקח לצרור. פ"י טעם האיסור כיון שהן אחיות ואחיות זו לזו אינו ראוי שתעשה אותן לרות וישנאו זו לזו ולא פ"י כן בצאשה וצתה ואשה ואמה כי אותן הם שאר ואסורות אפי' לאחר מיתה: (יט) ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב. שינה הלשון בשביל שהיא מצוי לו יותר לכך הזכיר להרחיקה יותר ושלא ליקרב אליה כלל אפי' ליגע בה. וכתב הרמב"ן שלכך אמרה הכתוב שלא התיר הכתוב המשגל רק לקיום הזרע והנה הולך נוצר מדם האשה ומדם הנדות לא יהי' נוצר כלל ואיך יעשה ממנו והוא סם המות ימית כל צעל חיים שיסתה ממנו או יאכלנו ואם יהיה צרחם

פ"י הטור **אחרי מות** על התורה ^{שד}

דם נדות לא תתעבר כלל ואפי' אם יהיה זו דם אחר ותתעבר עמו
 טפה מדם נדות תמיתנו ואם לא ימות יוליד זו שחץ רע או מזרע.
 ועוד הגידו זו נסיון אמיתי שאם תצית צמרמה של צרול צהיר ותאריך
 לראות זה בתחלת וזוה יראו צמרמה טפות כטפת הדם כי הטבע זרע
 (הרע) המזיק שזה יוליד גנאי ורוע האוויר ידבק צמרמה והנה היא
 כאפעה הממית בהצטת וכ"ש שתזיק לשוכב עמה ולכן גזר על"ר הכתוב
 ותהי נדתה עליו והוא שאמר צנדת טומאתה ולומר טומאת הדם חכר
 זה לעולם טומאה כי היא כשרץ וכאיש המזרע שטומאה להם בגופם.
 ויתכן שזהו טעם את מקורה הערה והיא גלתה את מקור דמיה כי המקור
 המשמת ההוא ראוי ליסתם ולא שיגלה וישאלו ממנו מים הרעים המזיקים.
 והנה נאמר לזרע קדש כל ימי טומאתה עד שתטבול גמים ולא תמהר גם
 במחשבתה ותהיה נקייה לגמרי: (כ) ואל אשת עמיתך לא תחזו
 שכבתך לזרע. כתב ר' אברהם כי המשגל נחלק לג' חלקים א' לפרייה
 ורביה ושני להקל מליחות הגוף והשלישי לתאוה הנמשלת לתאוות הבהמה
 וכיון שאמר הכתוב לזרע אסרה לגמרי. והרמב"ן כתב שאמר לזרע
 להזכיר טעם האסור כי לא ידע הזרע למי הוא ויבא מזה תועבות גדולות
 ורעות לשניהם ולכן אמר צטוטה ושכב איש אותה שכבת זרע כי צעבור
 הזרע תהיה קנאותו וכן צשפחה חרופה הזכיר הזרע כי האיסור צעבור
 שיליד זרע מן השפחה וצטונש לא אמר זרע כי אפי' הערה זה ולא
 הוליד זרע חייב. והנכון צעיני כי צעבור שאשת עמיתו אסורה לו לגמרי
 ולא יקרה כל הנוגע זה הוטרף לומר לזרע שאם אמר לא תתן שכבתך
 צלבד היה נראה שיזהיר אפי' צשוכב עמה לחצק ולנשק וכאן הזהיר על
 חייבי כריתות על כן הוטרף לומר לפרש שלא הזהיר אלא צמשגל. ולא אמר
 כאן לגלות עבדותה שלא אמר כן אלא צשאר הצטר וצנדה שהאסור צהן
 צעבור הגלוי: (כא) למולך. כתב הרמב"ן ע"ז ששמה מולך והזכירה
 הכתוב צה"ל הידיעה כי היה צמארים ידוע להם. ור' אברהם כתב כי
 יתכן שהוא מלכס תועבת צני עמון וגם הוא היה ידוע להם: לא תתן
 להעביר למולך. כתב צו נתינה והעצרה שאינו חייב עד שימסרנו
 לכומרים והעבירו אותם צאש. ופי' הרמב"ן ולא שיעבדוהו הכומרים
 כמו שפירש"י כי איך יתחייב הוא מיתה צהעצרת הכומרים וגם לשון
 הפסוק מעביר צנו וצתו צאש משמע הוא צעלמו אלא מוסרו לכומרים
 ואולי הכומרים עושין צו תנופה או הגשה ומחזירי' אותם לאצ והוא מעבירו
 ולא היה שורפו שהרי אמרו המעביר עצמו פטור. ועם כל זה נראה
 צעיני מהכרע הפסוקים כי היה הצן למאכלת האש שכתוב אומר וגם
 את צניהם העבירו צאש לאכלה שהיו מעבירין אותם צאש עד שישרף או
 שימות צאש והיו מעבירין פעמים רבות על השלכות והוא מת צלהצ
 האש והנה הוא חייב מיתה משעת העצרה הראשונה משתמשול צו האור

שה' פי' הטור **אחרי מות** על התורה

באחד מלימודיו ולכך הולך לומר שהמעציר עצמו פטור אבל לעולם היה האש אוכלת בו כי זה היה קרבנם למולך. וכתבנו בו הכל חלול וצפרה אחת הוסיף בו לומר למען טמא את מקדשי ואולי טעמו למען טמא את העם המקדשים לשמי ולחלל את שם קדשי בעצורם על עבירה החמורה לפני כי כן יאמר בעצירות החמורות ואיש ואביו ילכו אל הנערה למען חלל את שם קדשי. ויתכן שאומר כן מפני שהמקריב מורעו למולך ואחר כך צא אל המקדש להקריב קרבן מטמא המקדש כי קרבנותיו טמאים ותועבה לשם והוא עצמו טמא לעולם שנטמא צרעה שעשה כמו שכתב באוב וידעוני לממאה צהם והזכיר בו חלול השם כי כאשר ישמעו הגוים שכבד את המולך צורע ויקריב מזהמתו קרבן לשם הוא חלול השם: (כב) ואחדזכר לא תשכב וגו'. כתב הרמב"ן טעם הזכר והזהמה מפורסם כי הוא דבר נתעב ואינו זקיום המין כי אדם וזהמה לא יולדו. וכתב ר' אברהם אחר שמאלנו הן שכבתי אמש את אבני הגה לא תשכב אזהרה לשוכב ולנשכב. וכתב עליו הרמב"ן ואם כדבריו למה לא היתה האשה בכלל ובכל זהמה לא תתן שכבתך כי הנשים בכלל אזהרות בכל התורה אבל טעם שכבתי אמש את אבני צעצור שהן השוכבות כדי שילא הזרע כי ידוע שהזרע יצא מן התנועה או מן הגוף כמו שיחכוה הקוף צפיות הסופים צמורותם או שיתילו צגדים הקרובים משם ויאסף שם צמטום התנועה וילא ואם לא שכבו אותם לא ילא טמנו הזרע כי היה לאצן דומם בשכרותם: (כד) ותטמא הארץ ואפקוד עוניה. כתב הרמב"ן המסיד הכמת צענן העריות צעצור שתטמא בהם ותקיא הנפשות העושות והנה העריות מוצת הגוף ואינו תליות צארץ אבל הענין כך הוא השם הנכבד צרא הכל ושם כח התחתונים בעליונים ונתן על כל עם ועם צארותם סוב ומול ידוע כאשר נדע צאלמגנינות חבו שאמר אשר חלק ה' חלקך אותם לכל העמים כי חלק לכולם מצלות צשמים ותתנם שרים עליהם כענין שנאמר ושר מלכות פרם עומד לנגדי ונקראים עליהם מלכים דכתיב ואני נותרתי שם אל מלכי פרם והשם הנכבד הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים לכל העולם ולכך אמר אלהי כל הארץ יקרא כי הוא אלהי האלהים ומושל על הכל והוא יפקוד על כל אב מרום צמרום להסיר מעשלת בעליונים ולפרום מערכת המשרתים ואחרי כן יפקוד על מלכי האדמה צאדמה אבל ארץ ישראל אמנעית הישוב היא נחלת ה' מיוחדת לשמן לא כתן עליה מן המלאכים קנין שוער ומושל בהנחילו אותה לעמו המיוחד שמו זרע אוהביו חבו שאמר והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ וכתב והייתם לי לעם ואני אהיה לכם לאלהים לא שתהיו אתם אל אלהים האחרים כלל והנה קדש העם היושב צארצו צקדושת העריות וצרוצי המלות להיותם לשמו ולכך אמר ושמתם את כל מצותי ואת חוקי ואת משפטי ועשיתם אותם ולא תקיא הארץ אתכם וכתב ואומר לכם אתם תירשו את אדמתם

אני ה' אלהיכם אשר הבדלתי אתכם מן העמים שהבדילנו מן העמים שנתן להם שרים עליהם צמתו לנו את הארץ שיהיה הוא יתצדק לנו לאלהים ונהיה מיוחדים לשמו והנה הארץ שהיא נחלת השם תקיף כל ממלא אותה ולא תסבול עובדי ע"ז ומגלי עריות. והפרשה הזאת הזכירה מולך לכלול ע"ז עם עריות ולומר על כולם אל תטמאו בכל אלה כי צבל אלה נטמאו הגוים וגו' אצל צמורה לארץ אף על פי שהכל לשם הנכבד מ"מ אף המדה צה שלמה צעבור המשרתים המושלים עליה והעמים תועים אחר שריהם לעבוד גם אותם וזה פ' חנה אחרי אלהי נכר הארץ כי האלוהות נכרים בארץ השם ונחלתו וזהו שאמר ולא ידעו משפט אלהי הארץ וישלח צם את האריות והנה הכוהים לא היו נענשים בארצם צעדם את אלהיהם לשלח צם את האריות אלא בצואם לארץ ישראל ועשו כמעשיהם שלח צם את האריות וזהו מאמרם הדר צמורה לארץ כמי שאין לו אלה ולפיכך אמר צספרי וירשת וישצת צה ושמרתם לעשות ישיצת ארץ ישראל שקולה ככל המצות ולא מייצ בגלות אלא תפילין ומזחה שהן חובת הגוף וכיוצא צהם אצל עיקר המצות ליושבים בארץ השם ית' וית' וזהו מצות יעקב אצינו לציתו ולכל אשר עמו צשעת ציאתם לארץ הסירו את אלהי הנכר אשר צתוככם והשם לצדו לו נתכנו עלייות שמתה רחל צדך צתחלת ציאתם לארץ ולא הכנים לארץ שתי אחיות והיא היתה הנישאת צאיסור האחיה ונראה שנתעצרה מצניטין קודם צואם לשכם ולא נגע צה בארץ כלל. ולא תשיצ עלי מפסוק מיכאל שרכם כי הוא שר משרת לצקש רחמים על ישראל לא שר מלכות וממשלה וכן היה שר לצא הנראה ליהושע צירמו הראה לו כי השם שלחו ללחום מלחמותיהם וגם שהיה זה צהיותינו צמורה לארץ. והנה הזכיר הכתוב כי אנשי ארץ כנען נענשו צעבור העריות ורבותינו אמרו שהוזהרו עליהם מעת היצירה לאדם ולנח שלא ענש אלא א"כ שהיר והכתוב לא הזכיר האזהרה אצל אמר כי הארץ תקיף אותם כי הארץ תתעצ כל התועבות האל ולא היו אנשי כנען צלצד מחברים צאלו התועבות והכתוב מעיד שגם אנשי מנרים עושים ככל התועבות האלה ולא תקיף אותם ארצם ולא אנשי שאר ארצות הגוים תקיף אותם אלא הענין כולו למעלת הארץ וקדושתה. ואמר הכתוב: והקיא. כי מעת שיפקד עונה עליה שנגזר על הכנענים להכרת באלו כצר הקיאה אותם או ותקיף למעלה כענין סר אלם מעליהם וה' אתנו: (כט) ונכרתו הנפשות העושות. כתב הרמב"ן הנה צכריתות התורה ג' עניינים האחד שנאמר צו ונכרת האיש ההוא והשני הנאמר כאן ונכרתו הנפשות העושות ונכרתה הנפש ההיא והשלישי הנאמר הכרת הכרת הנפש ההיא עונה צה ונאמר ציוס הכפורים והאבותי את הנפש ההיא וכו' כמו ויכרתי כדאיתא צספרי לפי שהוא אומר כרת צכל מקום ולמיני יודע מהו כשרוא אומר והאבותי וכו' על כרת שאינו אלא אצדון רנפש. וציאור הענין כי האוכל

שז פ"י הטור **אחרי מות** על התורה

חלב או דם והוא נדיק או רובו זכיות חלב שגזרה תלוותו עליו ונכשל בעצירה ההיא יכרתו ימיו וימות צנעורים שהם ששים שנה ואין נפשו צהרת חלב יהי' לו חלק בעולם הנשמות כפי הראוי למעשיו הטובים ויהי' לו חלק לעולם הבא הוא העולם שאחרי החיים וזה נאמר ונכרת האיש ההוא. ואשר עם החטא החמור ההוא יהיו עוונותיו מרובין מזכותיו עונש הכרת שצנעורה החמורה מגיע לנפש החוטאת לאחר שתפרד מן הגוף והוא נכרת מחיי עולם הנפשות ועל אלו נאמר ונכרתה הנפש ההיא ואלו אין להם כרת צגופן חלב פעמים יחיו ויגיעו לימים רבים כענין שנא' ויש רשע מאריך צרשעתו וזהו שאמרו רבותינו חלב מי שעוונותיו מרובין מזכותיו וצלקלן פושעי אומות העולם צגופן פ' צערוה מן העריות יורדין לניהנס ונדונין שם י"צ חדש לאחר י"צ חדש גופן כלה ונשמתן נשרפת ורוח מפורתן תחת כפות רגלי הדיקים. ויש כרת חמור שנכרת גופו ונפשו וזהו שנאמר צו כי דבר ה' צוה ואת מלותו הכר הכרת תכרת וגו' ודרשו הכרת בעולם הזה תכרת לעולם הבא לומר שהוא ימות צנוער וחיותו צקדשים חלב תחי' נפשו צתחיית המתים ואין לו חלק בעולם הבא ואין כפל הכרת הזה נאמר חלב צענייני ע"ז ומגדף ורצות נו דרשו צו עת כי דבר ה' צוה זה הפורק עול ומגלה פנים צתורה ואת מלותו הפר זה המפר צרית צצטר חלבו חינו צכל הכריתות. וכן נראה שאין כל חיובי כריתות צעריות כרת צזרעם חלב צזמן שכתוב צהם ערירים ויתכן שהוקשו כל העריות זה לזה חלב שאר הכריתות חינו כן. ונדע ותשכיל כי הכריתות הנזכרות צנפש צזחון גדול צקיום הנפשות אחרי מיתה וצמתן שר בעולם הנשמות כי צאמרו יתצרך ונכרתה הנפש ההיא מקרב עמה יורה כי הנפש החוטאת היא תכרת צעוונה ושר הנפשות אשר לא חטאו תהינה קיימות לפניו צזיו העליון ולכך מפרש הנפש ההיא עונה צה כי העון אשר צה הוא יכריתנה. ועם זה הענין כי נשמת האדם נר ה' אשר נפחה צאפיו מפי עליון ונשמת שדי כמו שנא' ויפח צאפיו נשמת חיים והנה היא צעונה לא תמות ואינה מורכבת שתפרד הרכבתה ותהיה לה סבת הוייה והפסד כמורכבים חלב קיומה ראוי ועומד לעד כקיום השכלים הנצדלים ולכך לא הורק הכתוב לומר כי צזכות המלות יהיה קיומה חלב יאמר בעונש העונות תתגאל ותטמא ותפרד מן הקיום הראוי ההוא והוא הלשון שתפסה צהם התורה כרת כענף הנכרת מן החילן שממנו יהיה שרשו והוא מה שיאמר מקרב עמה חלב עמה צשלוס. וכבר פירשנו כי כל היעודים שצתורה צהצחחות או צהתו אות כולם מופתים מן הנסים הנסתרים ולעולם תצטיח ותזהיר התורה צדבר מופת ולכן הזהיר צכאן צכרת שהוא ענין נס ולא תצטיח צקיום שהוא ראוי. והנה הכריתות שלשים ושש ורובם צענין חיסורי ערוה ולכך העניש הכתוב עונשים החמורים כמו מיתה צ"ד צענייני הצעילה מפני שגלוי העריות דבר נמאם

פ"י הטור **קדושים** על התורה **שח**

מאוד צתורה וחכמים מזכירים לעולם ע"ז גלוי עריות ושפיכות דמים מקדימין עריות לשפיכות דמים. והרב אמר צמורה הנצוכים צעצור היות יאר האדם גדול צענין המשגל התאווה צו רצה והדברים שהם רצי המכשולות אריבין עונש גדול לייסר מהם:

פרשת קדושים

יט (ב) קדושים תהיו. כתב הרמב"ן הזכרה זו הפרשה צת"כ מפני שמדבר צה ענין קרבן השלמים ומפני שמפרש צה עונש העריות והתועבות שנאמרו צפרשה של מעלה. פי' רש"י פרושים תהיו מכל העריות כל מקום שאתה מולא גדר ערוה אתה מולא קדושה. וכתב הרמב"ן ראיתי צת"כ הלשון ולא נו אומר פרושים מן העריות אלא פרושים סתם וכן הוא הלשון צת"כ כשם שאני קדוש כך תהיו אתם קדושים כשם שאני פרוש כך תהיו אתם פרושים ולכך פי' שאין הפרישות הזו על העריות אלא הוא פרישות הנזכר בכל מקום צתלמוד שצעליה נקראים פרושים והענין כי התורה הזהירה צעריות וצמאכלים האסורים והתירה ציאת איש צאשתו ואכילת צשר ויין וא"כ ימלא צעל התאוה מקום להיות שטוף צומט אשתו או להרבות נשים ולהיות צסובלי יין ואוכלי צשר למו וידבר כרצונו בכל הנצלות שלא הזכר איסור זה צתורה והנה יהיה נצל צרשות התורה לפי' צא הכתוב הזה אחר שפירש האסורים שאסור לגמרי וזהו צדצר כללי שנהיה פרושים מן המותרות למעט מן המשגל ולא ישתמש צו אלא כפי הצורך צקיום המצוה עמנו כענין שאמרו חז"ל שלא יהו ת"מ מצוים אלא נשותיהם כתרנגולין ויקדש עצמו מן היין צמיעוטו כמו שקרא הכתוב הנזיר קדוש וכן יפרוש עצמו מן הטומאה אף על פי שלא הזהירו ממנה צתורה כענין שהזכירו צגדי עם הארץ מדרם לפרושים וכמו שנקרא הנזיר קדוש משומרו מטומאת המת וכן ישמור פיו ולשונו מהתגאל צריצוי האכילה הגסה ומן הדבור הנמאס כענין שהזכיר הכתוב וכל פה דובר נצלה ויקדש עצמו צזה עד שיגיע לפרישות כמו שאמרו על ר' חייא שלא שח שיחה צעלה מימיו וצאה המצוה הזאת הכללית אחרי שפרט כל העצירות שהן אסורות לגמרי עד שיכנס בכלל זאת המצוה הנקיות צידיו וצגופו כמו שאמרו והתקדשתם אלו מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים אחרונים וכן דרך התורה לכלול ולפרוט צכיוולא צזה כי אחרי אזהרת פרטי הדינים וכל משא ומתן שצין אדם לחצידו אמר בכלל ועשית הישר והטוב שיכנס צעשה הישר וההשווייה וכל לפנים משורת הדין לרצון חצידו וכן צענין צצת אחר שאסר המלאכות צלאו הזהיר על הערמים צעשה כללי שאמר תשצות. ופי' הכתוב שאמר: כי קדוש אני ה' אלקיכם. לומר שנוכה לצדקה צו

שט קדושים פ"י הטור על התורה

צהינותינו קדושים והנה זה כענין הדבור הראשון שצעשרת הדברות. וזהו:
 (ג) איש אמו ואביו תיראו. כי שם לזה על הכבוד וכלן לזה על
 המורא. ואמר: את שבתותי השמרו. כי שם לזה על הזכירה וכלן
 לזה על השמירה. ואמר: (ד) אל תפנו אל האילים. שלא יפנה לבן
 צהן להאמין שיש צהן תועלת או שיצואו העמידות שינצחו מהם אלא
 יהיה כל מעשיהם צעניו אפס ותוהו ולא תצא עתידה רק צגורית עליון.
 ואמר: ואלקי מסכה לא תעשו לכם. להזהיר משעת העשיי. וכן
 צמדה ויקרא רצה דורש אלו המצות כנגד עשרת הדברות. ואמר: (ה)
 וכי תזבחו זבח שלמים. כי אחרי שאמר הזיחה וכל העבודות לאילים
 ולאלקי מסכה אמר כי תזבחו לשם לא תזבחו לו אלא לרונכם שתייה
 עבודתכם לרזון לפניו ורצה בכם כעבד יתראה לאדוניו. והטעם שלא תהיה
 שיהיה צעבודת הללמים שום תועלת ולא תעשו עבודת השם הנכבד על
 מנת לקבל פרס. ואמר זה בשלמים שהם הקדשים קלים הנאכלים לצעלים
 שימרו צמחצנתם שתייה צכוונה רנוי וכ"ש צקדשי הקדשים. או מפני
 שהשלמים מדתן של ישראל כמו שאמרו רבותינו לא הקריבו בני נח שלמים.
 כתב ר' אברהם טעם להזכיר האם קודם לאב כי הקטן אינו מכיר צתחלה
 כי אם אמו ואחר כן אביו. ואחר כן שבת כי מצוה על הקטן לשמור
 שבת ואין ככה צשאר המועדים ואחרי כן יביר אלקי ששבת ציום השציעי.
 ואמר איש פעם אחת דרך קצרה ואמר תיראו לשון רצים כי חייבים
 הרואים ללמדו ולהכריחו וכן צשמירת השבת. וטעם אני ה' אלקיכם
 שתעשו כמו שעשיתי ששבתתי מכל מלאכה. אל תפנו אפי' צלב להסתכל
 צאלילים ונקראו כן כי הם דברי שקר כמו רופאי אליל והיא מגורת אל.
 ואלקי מסכה לא תעשו לקבל כח העליונים כי אין צורך לאלוה אחר עמו
 על כן אמר אני ה' אלקיכם. ואמר צל' רצים תפנו תעשו כי הרואה
 לאחרים שעושין ואינו מגלה הדבר כאלו הוא משתף עמו. וטעם וצקצרכם
 אחר זבח השלמים כאשר נתתם לשם האימורים מהשלמים כן תתנו מקציר
 ארצכם לכבוד השם. טעם אחר צסמיכתו וצקצרכם לשלמים אף כי הזהרתי
 אתכם צזבח שלמים שלא תותירו וצקצרכם אני מזהיר אתכם שתותירו
 ותשאירו פאה לעני ולגר. לעני ולגר ואחר כן לא תגנובו כי כיון שצויתך
 שתתן משלך לכבוד השם כ"ש שלא תקח משל אחרים ואמר לשון רצים כי
 הרואה ומחריש גם הוא גנב. ואמר לא תכחשו צפקדון המופקד אללך
 והיודע צו ואינו מעיד הרי כאלו הוא מכחש. ואמר לא תשקרו שלא יבקש
 ממון ממי שאין לו עליו כלום. ואמר אחר כן לא תשצבו כי החשוד צכל
 אלה ישצב לשקר ואמר לא תשצבו לשון רצים להכניס המשציע (ע"כ?):
 (יד) לא תקלל חרש. מפרש צגמ' דסנהדרין שזהוהיר על הנכבדים
 דכתיב אלקי' לא תקלל חרש ונשיא צעמך לא תאור וחור וזהוהיר על הפחותים
 דכתיב לא תקלל חרש ומהם אלה דן לכל אדם. והרמב"ן כתב על דרך

פ"י הטור קדושים על התורה שי

הפשט הזהיר על קללת חרש כי אע"פ שלא ישמע ולא יתקנף צקללתו הזהירה התורה עליו ואין לר"ך לומר צשומעים שמתציישים. ועוד שהזהירה התורה צהווה שאדם מקלל החרש ומכשיל העור שלא יירא מהם ועל כן אמר ויראת מאלקיך שהוא רואה הנסתרות. והוסיף לאו אחר צמושלים צנשיא ודיין כי דרך האנשים לקללם צחדרי משצבם כאשר צהשפטס ילא רשע. וצקללת הנשיא והדיין תקלות רצות כי המון העם צסכלותם ישנאו אותם ויתעוררו לקום עליהם והם צמשפטס יעמידו ארץ: (טו) לא תלך רכיל. מה שתרגם אונקלוס לא תיכול קוראי פי' הרמצי"ן שהוא לשון הרמת קול וכן קרא צגרון תירגס יונתן אכלי. ושרק לו מקפה הארץ תירגס ויכלי לי'. וינהס עליו כנהמת יס ויכלי עליהון והוא לשון מי שמשמיע קול ומודיע חפצו צלי חתוך מלות ולכן תרגס כן האורק והנוהס והצועק וכן דרך הרכילים לצל צרצים או לפני המושל ויהמו צגרונוס ויקרנו צעיניהם לרמוז כי שמעו דברים עד שיפצרו צהס ויגדו אותם על כן נקראים אוכלי קוראי"ן פי' נוהמין צרמוזים: לא תעמוד על דם רעך. מדלל כתיב ולא תעמוד י"מ שהוא הכל לאו אחד וסיפח דקרא פירושא דרישי' לא תלך רכיל כדי שלא תעמוד על דם רעך כי ההולך רכיל על חצירו יצל המקבל ויהרגנו כמו שאמרו חכמים שלשון הרע הורג שלשה: (יז) לא תשנא את אחיך בלבבך. י"מ שאס תראה עושה דבר איסור אל תאמר ולואי שתעשה יותר ויותר אללא אדרבה הוכח תוכיח אותו. והרמצי"ן כתב אמר צלצבך צעצור שדרך השונאין לכסות שנאתם צלצס ודבר הכתוב צהווה. והזהיר עוד ללמדו תוכחת מוסר: ולא תשא עליו חטא. שיהיה עליך אשם צאשר יחטא ולא הוכחת אותו. ועוד צוה שתאהוב אותו. והכחון צעיני כי הוכח תוכיח כמו והוכיח אצרהס את אצנימלך שאמר הכתוב אל תשנא את אחיך צעשותו לך שלא כרנוכך אצל תוכיחנו מדוע עשית ככה עמדי ולא תשא עליו חטא לכסות שנאתו צלצך ולא תגיד לו כי צהוכיחך'אותו יתנלל לך או ישוב ויתודה על חטאו ותכפר לו. ואחר כן הזהיר שלא תנקוס ממנו ולא תטור צלצך מה שיעשה לך כי יתכן שלא ישנא אותו אצל יוכור החטא צלצו ולכך מזהיר שימחה פשע אחיו וחטאתו מלצו. ואחרי כן מזהיר שיאהוב אותו כמוהו שאמר ולהצת לרעך כמוך והוא לשון הפלגה כי לא יקבל לצ האדם שיאהב את חצירו כאהבתו אללא ציזתה התורה שיאהוב לחצירו עד שיחפון שיהיה לו כל הטוב צעושר וצבוד ונכסים וצחכמה ולכך אמר לרעך ולא אמר רעך דהוה משמע שיאהב גוף רעהו כגופו אללא אמר לרעך פירוש שיאהב הטוב לחצירו כמו לנפשו: (יח) לא תקום. אי זו הוא נקימה השאילני מגלך וכו' ומקשים ולמה הזהירה תורה על השני צלאו אס לא ישאיל ועל הראשון שלא רצה להשאיל לא הזהירה ומתריס כי הראשון שלא רצה להשאיל מחמת צרות העין שצו לא הקפידה תורה שאינה מצוה על אדם

שיא פ"י הטור קדושים על התורה

להשלים כליו אם אינו רוצה אצל השני שאינו מניח מלהשלים צשציל לרות
 עין אלא מחמת שנאה שהוא נוקם על זה הקפידה תורה. וי"מ שהראשון
 עונשו מרובה ואין צריך להזהיר עליו כדאמר דנגעים בלוי על לרי העין:
 (יש) בהמתך לא תרביע בלאים. כתב ר' אברהם סמך מנות כלאים
 כאן לומר אחר היותך קדוש שלא תעשה חמס לזן אדם כמוך גם לא
 תעשה לצהמה לשנות מעשה השם על כן כתב את חקוטי תשמרו לשמור
 כל מין שלא יתערב עם שאינו מינו. וכתב רש"י שהם גזירת מלך. וכתב
 הרמב"ן לא הזכירו רבותינו שיבא הטעם נעלם ויזר הרע ואומות העולם
 משיצין עליהן אלא בלבישת שעטנו ולא בכלאי הכרס (והצהמה) ואין
 הכוונה בהם שתהיה גזרת מלך בלא טעם בשום מקום כי כל אמרות ה'
 גם החוקים הם גזרת מלך אשר יחוק במלכותו בלי שיגלה תועלתם לעם
 ואין העם נהנין בהם אלא מהרהרים אחריהם בלצם ומקבלין אותם ליראת
 המלך וכן חוקי התורה הם הסודות אשר צתורה שאין העם לפי מחשבתם
 נהנין מהם אצל כולם בטעם נכון ותועלת שלימה. והטעם בכלאים כי
 השם צרא המינין צעולם בכל צעלי הנפשות בצומחים וצבעלי נפש התנועה
 ונתן בהם תולדות שיתקיימו המינים לעד כל זמן שירצה הקצ"ה צקיום
 עולמו וליזה בנחם שימלאו למיניהם שנא' בכלם למיניהם והמרכיב צ'
 מינין משנה ומכחש צמעשה צראשית כאלו יחשוב שלא השלים הקצ"ה
 צעולמו כל האורך ויחפון הוא לעזור בצריאתו של עולם וגם המינין
 צצעלי חיים לא יולידו מין ממין שאינו מינו וגם הקרובים צצנצע שילידו
 מהם כגון הפרדים יכרת זרעם כי הם לא יולידו והנה מצ שני הדברים
 האלה פעולת ההרכבה צמינים מעשה נמאם וצטל וגם צלמחים אשר
 יתרכבו מין צשאינו מינו אין פריים לומח אחרי כן לכן יש צאיסורם גם
 שני הטעמים שהזכרנו. ופ"י שדך לא תזרע כלאים שהוא מזהיר על
 ההרכבה לדעת רבותינו ואמר אף כלאי זרעים מפני שישתנו צצנצעם גם
 צלורתם צהיותם יונקים זה מזה ויהי' כל גרעין ממנו כאלו הורכב מצ'
 מינין ואסור לחרוש צשור וחמור מפני שדרך כל עוצד אדמתו להציא
 למדו צרפת אחד ויבואו לדי הרכבה. ויש מוסיפים עוד צטעם הכלאים
 כי הוא שלא לערצב הכחות המגדלים הלמחים להיות יונקים זה מזה כמו
 שאמר בצראשית רבה אין לך כל עשז ועשז שאין לו מזל צרקיע ואומר
 לו גדל הדא הוא דכתיב הידעת חוקות שמים ולכך נאמר בהם את חוקוטי
 תשמורו כי הם חוקות שמים: ובגד בלאים שעטנו. כתב הרמב"ן
 טעם כלאי הצגדים להרחיק התערבות צמינים ואמר הרגילים לעשות
 מהם צגד. והרצ כתב צמורה הנכוכים כי טעם השעטנו מפני שהיה
 צזמן שהוא צגד ידוע לכומרים צעלי הכשפים שצהן היו עושין כל מעשיהם
 ואמר שמלא זה כתוב צספריהם ולפי שהיה ענין גדול ורצוי להם מאוד
 שיפעלו צו פעולתם הרעות לע"ז הרחיקה אותה התורה מכל אדם כי התורה

פי' הטור קדושים על התורה שיב

תבא למחות מעשיהם ולהכחיד זכרם. מה שהציא רש"י פסוק לאסור לצדים אינו אלא חסמכת' שמן התורה אינו אסור אלא אם כן הלמד והפשתן כל אחד לבדו שוב וטווי וכו' דהיינו שזור ולאחר כן בשתי תכיפות ומטעם זה הוצרך להתיר כלאים צניית ודלא כפרש"י שפי' שאינו כלאים עד שיהיה הפשתן והלמד שזור זה עם זה דא"כ לא היה צריך להתיר כלאים צניית ומיהו בצכל אחד שוב טווי וכו' הוי כלאים אפי' אינו צגד כגון שקולע חוטין ועושה מהן חגורה. ולצדים שאינו אלא שוב אינו אסורין מן התורה אלא מדרבנן אסרו אותו אע"ג דליכא אלא חרף או שוב או טווי או כו': (כ) ואיש כי ישכב את אישה. סמך זה לכלאים לפי ששכיבה זו דומה לכלאים חפשי עם השפחה: והיא שפחה גחרפת. פי' מיועדת וי"מ מזומנת וי"מ מלשון זולגן עם חרף נפשו פי' מסר נפשו כך שפחה גחרפת מסורה לאיש. והרמב"ן פי' מלשון כאשר הייתי צימי חרפי צימי נעורי שקורא לימי הנעורים ימי חורף שהם ראשית הימים כמו החורף שהוא ראשית השנה וימי הזקנה כנגד ימי הקץ ופי' הכתוב שפחה נערה לאיש כי הפילגש שהיא משרתת את האיש נקראת נערה כי גם משרת האדם נקרא נערו והענין שאינה אשתו לגמרי אצל נתן לה קדושין והיא לו לנערה משמשת. ור' אברהם כתב שהוא מלשון חרפה צעזור היתה שפחה והיא בתולה צרעות אחר וליינה מאורסה: בקורת תהיה. פי' רש"י יש על צ"ד לבקר הדבר שלא לחייבה מיתה. וי"ל מפני שדומה לאשת איש אולי יטעו זה לחייבה מיתה לכך מזהיר הכתוב לבקר על הענין מלשון לא יבקר הכהן. וי"מ לשון צקר שמלקין אותה צרעוה של צקר. והרמב"ן פי' לשון הפקר כי בכל מקום צמטנה הצקר במקום הפקר ופי' הפסוק אע"פ שהיא גחרפת לאיש לא תהיה לו לאשה כי צקרת תהיה לו כלומר מופקרת תחשב אללו ולא יומתו כמשפט הנוסף והנואפת כאשת איש. וי"מ כמו פילגש מלשון צנות מלכים צקרותיך. וכתב ר' אברהם שצקרותיך אינו לשון פילגש אלא לשון יקר פי' צנות מלכים היקרות יהיו לכם לשפחות: כי לא חופשה. להיות לו לאשה גמורה אצל יציא עליה איל אשם צעזור שהיא גחרפת לו: (כג) ונטעתם כר עץ מאכל, אחר שהזכיר זרע השדה זרע האשה שהוא כורע הארץ הזכיר גם הנטוע: וערלתם ערלתו. פירש"י ואטמתם אטימתו שהיא אטום ונסגר מליהנות ממנו. וכתב הרמב"ן והזכיר הכתוב (אטימה) צפרי הבא תוך ג' שנים מה שלא עשה כן צטאר איסורי הנאה כי ציאת הפרי בתחלתו נקרא פתיחה כמו שנאמר פתח הסמדר ולכך אמר ג' שנים יהיה לכם ערלים כאלו הפירות סגורים צאילנות לא הוציאו פרח ולא פתחו סמדר. וטעם המצוה לכבד השם מראשית כל תבואתו מפרי העץ ותבואת הכרם ולא נאכל מהם עד שצביא כל פרי שנה אחת היוללים לשם ואין הפרי צתוך ג' ראוי להקריבו לשם לפי שהוא מועט ואין האילן כותן צתוך פריו טעם

שיג פ"י הטור קדושים על התורה

או ריח טוב צתוך ג' שנים ורובן לא יולאו פירות כלל עד השנה הרביעית ולכך נמתין לכולם ולא נטעום מהם עד שניצא כל פריו הראשון קודש לה' והמזוה הזאת דומה למזות זכורים. ולמת הדבר כי הפרי בתמלת נטיעת האילנות רב הלחות דבק מאוד מוזק לגוף ואינו טוב לאכילה כג שאין לו קשקשת והמאכלים הנאסרים צתורה הם רעים גם לגוף. והרב נתן זזה טעם צמורה הנזכרים כטעמו צרוז המזות כי היה נחרטומים ולמכשפים צומן שהוא מיני כשוף שעושין אותו צעת נטיעת הסיננות ויחשצו כי צהם ימהר האילן להצית פרי קודם זמנו הידוע כמנהג העונם וצוצו יקריצו הפרי אל פני ע"ז שעשו צשמה הכישוף ולכך ליותה תורה צליסור הפרי הצא קודם ג' שנים שלא יצולו לעשות כמעשים הרעים ההם כי רוב האילנות יצולו פירות צשנה רביעית ונאכל אותו לפני השם הפוך אוכלם לפני ע"ז: (כו) לא תאכלו על הדם. פי' רש"י נהרצה פנים הוא נדרש וכו' והא דכתב צשאל הכה העם חוטאים לאכול על הדם שהיו עוצרים צא' מאלו הלאוין. והרמב"ן כתב ועל דרך הפשט הוא מין הכשוף כי הוא דבר למד מעניינו והיו שופכים הדם ומאספיה אותו צנומא והשדים מתקצבים שם כפי דעתם ואוכלים על שלחנם והגז להם עתידות וכאשר היו ישראל עם שאלו צמנה היו מתפחדים מאוד מן הפלשתיים ולא היה שאלו עושה דבר זולתי שאלת אורים ותומים כמו שנאמר נקרצה הלוים אל האלהים והעם היו שואלים צשדים או צכשפים לדעת דרכם ומעשיהם ואוכלים הדם לעשות כמעשה הבור ולכן אמר הכתוב ויגידו לשאלו לאמור הכה העם חוטאים לד' לאכול על הדם ויאמר צגדתם הכה השם עשה לכם תשועה גדולה היום ואתם שואלים ללא אלהים צגידה היא זאת. וממך לא תאכלו על הדם לשלש שנים ערלים לומר כשם שאסור לאכול הפרי עד שנה החמישית כך אסור לאכול מן הצער עד שגורק הדם על המזבח אם הוא צמקום קרוז: לא תנחשו. לשון נסיון כמו נחשתי ויצרכני שמנסין צלרות וצמקלות וצמעשים וצתנועות: ולא תעוננו. כתב ר' אצרהס יש אומר מלשון עונה שיחשבו צלצו דבר ויעה אזנו לשמוע מה יענה המדבר ואין זה לפי הדקדוק והכחון צעיני לשון ענן שמסתכלים צעננים וצדמותם וצתנועותם: (כו) לא תקיפו פאת ראשכם. כתב ר' אצרהס שלא לעשות כמעשה הגוים להיות מוצדלים מהם ואחר ששער ראש והזקן לתפארת נצאל אין ראוי להשחיתם: (כז) אל תחלל את בתך להזנותה. מה שפירש"י צמוסר את צתו פנויה שלא לשם אישות כתב הרמב"ן דוקא צמוסר אותה למי שאין לו אישות צה כגון לגוי ועבד וחייבי כריתות וחייבי מיתות צ"ד שזה דוקא הוא זנות אבל אם מסרה לכשר שלא לשם אישות לא היא זונה דליכא מ"ד הצא על הפנויה שלא לשם אישות שעשאה זונה ללא ר"א ולית הלכתא כוותיה: ולא תונה הארץ. מה שדורש צספרי ולא תונה הארץ

פ"י הטור קדושים על התורה שיד

אצל מזנים הם הפירות כתב הרמב"ן דרך הגדה לדרוש ממלת הארץ מדלל כתיב ולא יזנו אנשי הארץ אצל עיקר הכתוב צל ללאו שני צפני עלמו ובעל הלכות מנאו בחשבון הלאווין והוא אזכרה לאיש הזונה ולצתו ענמה שלא תמסור ענמה שלא לשם אישות שתחלה-מזהיר על האב שלא למסרה לשם זנות צציל שהיא צרשותו כשהיא קטנה למוסרה לחופה ולאחר כך מזהיר גם הזונים בענמם האיש והאשה: (ל) את שבתותי תשמורו. סמך לומללה הארץ זמה זהו שאמר סקצא דשתא ריגלא וכן צצנות כשאלכלין ושותין דכתיב זנות יין ותירוש יקח לב. וסמך אחר את צצנותי אל תפנו אל האוצות לומר שאינו עונה צצנת. וכתב הרמב"ן הזהיר כמה פעמים צצורה על הצנת כמו שהזהיר גם כן הרצה על ע"ו שהצנת שקולה כנגד כל המצות כי מי שאינו משמר את הצנת מכחיש צמעשה צראשית. ור' אצרהס כתב טעם את צצנותי צעצור המת שאין אצילות צצנת וטעם את מקדשי תיראו צעצור הכהן הגדול שלא יהא כשאר אצלים וכן אזכרה על כל אנשי המקדש: (לא) אל תפנו אל האובות. כתב ר' אצרהס אל תפנו לידע האומנות ואל תצקשו לשאלו צהס כשאלו ומלת אצנות מלשון וכאוצות חדשים כי הם עיקר זאת האומנות וידעוני מגורת דעת שמצקש לדעת עתידות. וכתב: לממארה בהס. לומר שהנפש הפונה להס ותצקש אותס טמאה היא ואיננה דצקה צסס. וטעם: אגי ד' אלהיכם שלא תצקשו כי אס השס לצדו: (לב) ויראת מאלהיך אגי ה'. כתב ר' אצרהס הזהיר להדר את הזקן ואמר אני ד' שיכול להענישך צימי וקנתך אס איניך מהדרו. וי"מ אני ד' שמכבד זקנים שנאמר ונגד זקניו כבוד: (לג) וכי יגור אהך גר. סמכו אחר הידור הזקן לומר כסס שאני מניה אופך להדר הזקן מפני שהוא תש כח כך אני מנוך על הגר שלא להונתו מפני שהוא צארלך והוא תש כח. וי"מ לכך סמכו וכי יגור אתך למפני שיצה תקוס לומר אפי' זקן ארמאי. וכתב אני ד' וכי יגור אתך גר לומר שכל המטה דינו של גר כאלו מטה דינו של הקצ"ה: (לה) לא תעשו עול במשפט. כתב ר' אצרהס חוזר על הגר כמעס ושפטתם לרק צין איש וצין אחיו וצין גרו:

כ (ג) ואני אתן את פני באיש ההוא. כתב ר' אצרהס

אס היה צצתר.

ויש אומרים כי טעמו להכרית זרעו: למען טמא את מקדשי. פירש"י את כנסת ישראל המקודשת לשמי שגורס לשכינה שתסתלק מישראל לכך אומר צכלאן עס הארץ ירגמוהו צלאצן ואינו אומר צלאצן ירגמו אותו כמו שנאמר צשאר כריתות לומר שכל אנשי הארץ וכל ישראל חייבים להקדים ולסלקו שמזיק לכולס שגורס לשכינה שתסתלק: (ה) לזנות אחר המולך. מה שפירש"י לרצות שאר ע"ו שעצדה צכך אפי' אין דרכה צכך וצמוולך פי' הוא ז"ל שהוא ע"ו ששמה מולך וזו הוא עבודתה כתב הרמב"ן שאינו

שמו פי' הטור קדושים על התורה

כך בגמרא חלל למ"ד מולך זה ע"ז חייב על כל ע"ז שעבדה צדק אפי' אין דרכה צדק ומולך אינו שם ע"ז חלל כל מה שימליך עליו: (ט) כי איש איש אשר יקלל את אביו. כתב הרמב"ן חוזר לראש הפרשה שאמר איש אמו ואביו תיראו ואמר כאן כי איש איש אשר לא ישמע אלי ויקלל אביו ואמו מות יומת. אי נמי בעצור שאמר והתקדשתם וגו' ואמר אני ה' מקדשכם כי השם הנכבד הוא המקדש אותנו כי הוא אביו וגואלנו מעולם א"כ המקלל המשתתפין ציירה חייב מיתה וזה משפט נואף ונואפת ולכך סמכו כאן והקדימו לכל העריות. וי"מ לכך סמך צא על אשת רעהו למקלל אביו ואמו לפי שהמזמר אינו מכיר לאביו ומקלל. והזכיר הכתוב קצת העריות לחייב בהם מיתה והם אשת אב ואשת איש והכלה והזכר ואשה ואמה וה"ה לאשה וצת וצתה כי הזכיר קצת שאר האשה וה"ה לכל הזכרים שם באזהרה וכ"ש שאר ענאמו צת צנו וצת צתו ואין נריך לומר צתו ובכל זה עוד לרבותינו מדרשים לחייב אותם וכן הזכיר חיוב הרביעה למיתה וחזר והזכיר כרת אחר צנדה לחייבו בהעראה שאמר את מקורה הערה וכן באחות אם ואחות אב שכתב בהם את שארו הערה והזכיר דודתו ואשת אחיו לחייב בערירי צין שלא היו לו בנים או שהיו לו בנים והכרת שנכתב באחותו מיותר הוא ולרבותינו צו מדרש. ועל דרך הפשט הוסיף בכרת לעיני בני עמם לומר שתמות צנוער נפשם צענין שיראו וישכילו יחדיו כי יד ה' עשתה זאת. ופי' עונם ישאו שיהא החטא ההוא דצדק צו מאותו מעשה ואילך כי לא ילליחו דרכיו ורצנה צו כל האלה כי יכה השם צתחלואים עד השמידו ולא הוצרך להזכיר לחייבי כרת האחרים כגון אמו ואחות אשה שכבר למדו מן הזכרים כל הנריך: אביו ואמו קלל. כתב ר' אצרהם כאלומר דבר גדול עשה: דכיו בו. כמו דמו צראשו וכן אשר ינאף את אשת רעהו כמו אביו ואמו קלל כי עשה דבר רע: (יז) ואיש אשר יקח ארץ אחותו. כתב הרמב"ן כתב הכתוב לקיחה באחותו אף על פי שאין לו צה קידושין בעצור כי האח עם אחותו צצית אחד שוכבים יחד וכאשר יגצר עליו תאותו יקחנה וימשוך אותה אליו ואינו נריך לצא אליה כצא אל אשה זונה וכן דרך הכתוב להזכיר קיחה בכל המתיחדים כמו חשה ואמה וצת צנה וצת צתה ואשה ואחותה ואשת אחיו שכולן עמו צצית וכן לא יקח איש את אשת אביו: וראדה ארץ ערותה. כתב הרמב"ן דרך מוסר הכתוב מכנה צעריות פעמים קורא הצעילה גלוי עריות כמו שכתוב צכולן לא תגלה ערותן וזה מנהג הזונים שהוא מגלה שוליה כענין וגליתני על פניך שוליק ופעמים יכנה אותה ציאה כמו וצא אליה ושנאה ופעמים קורא אותה שכיצה וכאן יכנה אותה צראייה כי האח עם אחותו ישנים יחד ואין נריך לגלות צגדיה וכן יכנה אותה צלשון ידיעה והאדם ידע ואמר והיא תראה את ערותו שגם היא חמדה צלצה ערותו ורלתה לעשות כן והזכיר זה

שמו

על התורה

קדושים

פי' הטור

באחותו בלדד בעצור כי כל העריות כאשר יקרב אליה לרונה הוא כי אם לא היתה זרונה היתה לו עקת אצל הישן עם אחותו אולי שלא מדעתה יערה זה על כן אמר שגם היא מרונה תראה את ערותו: החד הוא. פי' חרפה הוא כי האנשים כולם צנועים יהיה להם צונת וכלימה צחטא מבוער כזה כמו פן יחסדך שומע פי' יעשה לך חרפה בגלותך עוד אחר. והרמז"ן כתב והנכון צעיני צמלת חסד כפשטו חסד ממש פי' שאר האחים חסד הוא ואינן ראויים לגלות ערוה כי בקרובים מזכיר טעם הערוה מפני שאר הבשר וצאחים הוסיף שאין ראוי לגלות הערוה מפני החסד שצנייהם ופי' הפסוק כי חסד הוא כי היה ראוי לגמול לה חסד שיעשו האחים להשיאה לצעל והוא פוגם ועובר אותה על כן ונכרתו. והכתו' תולה הסרחון צוכר כמו וערות אציו (אחיו) גלה ערירים יהיו. וכן יש לפרש פן יחסדך שומע יסיר ממך כל חסד שלא שמרת חסדך את רעך שמסר לך סודו כמו לדנו שפירושו להסיר דנו: ונברחו לעיני בני עמם. כלומר אתה תעשה עצירה צפתר השם יגלה עיונק צהצילו עליך עונש לעיני כל בני עמך והזכיר זה צחטא הנעשה צחדרי חדרים זה"ה לכל הכריתות: ערות אחותו גלה ענו ישא. פי' ר' אברהם ואם ערות אחותו גלה צאונם הוא לצדו עוונו ישא. והרמז"ן פי' עוונו ישא כל אחד ואחד מן הזכרים כמו את שארו הערה עוונם ישאו. ור' אברהם נתן טעם למה לא הזכיר עונש צת הצן או צת הצת בעצור חוסר תלות האצ כי צומן שיש לצנו צת צוגרת הוא זקן צא צימים ועל כן לא הזכיר הכתוב אם האצ ואם האם כי הם זקנות: (יח) את מקוררה. פי' ר' אברהם שעשה תועבה גדולה. ופי': והיא גלתרה את מקור דמיה. זרונה שאם היא חנופה הוא לצדו יכרת: (כא) אשה אחיו נדה היא. דרשו חכמים לאסור העראה צאשת אחיו כנדה שמפורש זה את מקורה הערה. וי"מ משום שאשת אחיו יש לה היתר לאחר מיתת אחיו אם מת צלל צנים כמו נדה שיש לה היתר: (כז) ואיש או אשה כי יהיה בהם אוב או ידעוני. מה שהזכיר צכאן צפירות אשה אף על פי שהיא צכלל כל העונשים מפני שזאת מצויה צנשים:

פרשת אמור

כא (א) אמור אל הבהנים. אמור ואמרת להסיר גדולים על

הקטנים. וכתב הרמז"ן והזהיר

כמה פעמים צתורה על הקטנים צדם וצשרלים וצטומאה ומהם ללמוד לכל איסורין צצתורה וכתב עוד האזהרה הזאת שלא נסייע לקטנים שיעצרו אצל אם הם יעשו לדעת ענאם אןז לנו מצווין עליהם להפרישם. ונ"ל דודאי לענין טומאה מצווים להפרישם אף אם יעשו לדעת ענאם ולכך

שי"ז פ"י הטור אמור על התורה

לא אמרו בלשון שאמרו במקום אחר קטן אוכל נצילות אין צ"ד מנווים להפרישו דוולחי מנווים להפרישו דנצי דס ושראים דרשינן ליה מייתורא לא תאכלום ודרשינן לא תאכלום הדיא ודחי לא מרצה אלל שלל להאכילו צידים אלל אס אוכל מענמו אין מנווים להפרישו אלל הכא דריש ליה מייתורא דקרא משמע בכל ענין אפי' אס צא לעצור מענמו מנווין להפרישו וטעמא משום קדושה דכהונה. וכתב עוד הרמב"ן ופי' הפסוק על פי מדרשו אמור אל הכהנים ותמזור ותאמר להם שלא יטמאו ורביי האזהרות מלמד שמנוה להזהירם שיהיו כל צני אהרן נשמרים מזה גם הקטנים. וי"מ מדשני קרא בדיבוריה דבכל דוכתא אמר צני אהרן והכא הכהנים צני אהרן להכי דרשינן אמור אל הכהנים שיאמרו לצניהם. וכתב ר' אברהם אחר שהזהיר ישראל וצני אהרן בכללם להיותם קדושים הזכיר גם צני אהרן שהם חייבים להשתמר גם מדברים אחרים צעבור שהם משרתי ה'. ויתכן להיות פירושו אמור אל הכהנים הפרשה הזכרת למעלה כי הם מורי התורה והמזהירים את העם ואמרת אליהם המנות שהם חייבים לזדם לשמרים. וכתב עליו הרמב"ן ואינו נכון ועל דעתי צפשו הפסוק אמור כמו דבר אל הכהנים ואמרת כענין שנאמר צבחה מקומות דבר אל צני ישראל ואמרת אליהם ואומר כן צפרשיות שרובה להזהיר צהן מאוד או לחומר הענין או מפני שהיו מורגלים לחטוא צהם ופירושו דבר אל העם צממי ואמרת אליהם ככה כענין צא אל פרעה ואמרת אליו. וי"מ כי פי' דבר אל צני ישראל שיאספו אליך. ופי' הכהנים כתב הרמב"ן כי צמנות שהם צענייני הקרבנות יאמר אל אהרן ואל צניו ואינו מזכירם צהם הכהונה כי העניינים הם בקרבנות או צמעלת הקודש אלל צכאן שמוזיר שלא יטמאו צמת לעולם אפי' צעת שלא יצואו למקדש והיא מעלת הכהונה צהם צענמם לכך מזכיר הכהנים לומר צעבור שהם כהני ה' ומשרתיי שיהגו כבוד וגדולה צענמם ולא יטמאו למת לעולם: לנפש לא יטמא. כתב הרמב"ן שלא יטמא כל אחד מהם לנפש: (ב) כי אִם לשאריו הקרוב אליו לאמו ולאביו. צכבן הדיוט הקדים אמו לצניו וצכבן גדול הקדים לצניו לאמו לפי צכבבן הדיוט אמר שיטמא הקדים אמו לומר לא מיציעיא אמו שהיא וודאית אמו שמטמא אלל אפילו לצניו שהוא ספק מטמא לו וצכבן גדול שהוזהר שלא לטמא הקדים לצניו לומר לא מיציעיא צניו שהוא ספק אלל אפילו לאמו שהיא וודאית לא יטמא לה: (ד) לא יטמא בעל בעמיו. פירש"י הצעל לאשתו פסולה וכו'. והרמב"ן פי' צעל כמו מצעלי יהודה שהוא מנכבדי יהודה וכמו צעל הצית שהוא אדון ונכבד הצית ופי' הפסוק לא יטמא נכבד צעמיו להחל את כבודו שצא לפרש כי למעלת הכהן צעבור שהוא ראוי להיות בגדול צעמיו מזהירו שלא יחלל מעלתו צטומאחתו למתים: (ה) לא יקרחה. צה' כתוב לחיי

פי' הטור אמור על התורה שית

על כל קרחה וקרחה אפי' קרח ס' קרחות בצפעס אחת. וכתב ר' אברהם וטעם המזהב לזכרים ולא לנקבות כי ראש מוקרח חזקן מגולח וזכר שרוט לא ישמש לפני ה': (ו) קדרשים יהיו. כתב הרמב"ן הקדושה היא הפרישות כאשר פירשתי למעלה וזא לומר שאפי' צמותר לישראל יהיו הכהנים פרושים שיצדלו מטומאת המתים ונשואי הנשים שאינן הגנות להם. ופי': כי אני ה' מקדשכם. עם הכהנים מדבר כאשר התחיל אמור הל כהנים. אי נמי חזר אל הכהנים (והעם) והטעם כי מאמר שהוא מקריב לחם אלקך קדוש יהי' לך כי על ידו אני מקדש אתכם ומשרה שכינתי במקדשכם: (ו) אשה זונה וחללה. צכהן הדיוט אמר זונה וחללה וגרושה וצכהן גדול היפך הסדר ואמר גרושה חללה זונה. ואמר א"א הרא"ש יצ"ו הטעם לפי שצכהן הדיוט אמר כסדר לא זו אף זו לא מביעיא זונה החמורה שפסולה מחמת עצמה אלא אפי' חללה ואפי' גרושה שהיא קלה עדיין יותר אצל כהן גדול שהוסיף בו אלמנה התחיל בו צאלמנה שהוסיף לו ולפי שהתחיל צאלמנה שהיא קלה שצכולס סיים צאותו הסדר לומר הקל קל קודם: (יב) וכן המקדש ל"א יציא. פירש"י שאינו הולך אחר המטה ועוד צא לומר שעתד חזקן וכו'. וכתב הרמב"ן דשני המדרשים חלוקים זה על זה שאם צא הכתוב להסיר לו לעבוד חזקן שאינו נריך לנאת מן המקדש צצביל חנינותו א"כ אין אזהרה שלא לילך אחר המטה יעד לפי מה שדורש ולא יחלל שאינו מחלל עבודתו אם לא ילא א"כ אין כאן שום אזהרה וצצרייתא צת"כ מפורש שלא יחלל הוא לאו גמור שלא יניח עבודתו וילא וכן צעל הלכות פונה אותו צחשבון הלאזין. ופי' הוא ז"ל שעיקר הכתוב מזהיר לכהן גדול שלא ילא מן המקדש צשעת עבודה על כל נפשות מת ולא יחלל המקדש שיעזוב עבודתו לכבוד המת וכ"ש שאם הניח העבודה ללא דבר וילא שצוצר צלאו הזה אלא הזכירו הכתוב צענין המת להסיר לו העבודה כשהוא חזקן ומאמר שהיא סותרת לו אם יניחה צרוזן עלמו יהיה חלול המקדש. ומה שדורש ממנו צסנהדרין שאינו יולא אחר המטה הוא מדצריהם שהם הנהיגו סלסול צכהן גדול שלא ילא אחר המטה לפי שאינו מטמא ולאם צהול על טמו ושמת יגע בו אצל כהן הדיוט לקרוביו הוא מטמא ועל אחרים אינו צהול: (יד) כי אם בתולה מעמיו יקח אשה. פי' מתחלה אמר (והוא אשה צצמוליה יקח. כצ"ל) צתולה ולא צעולה והוא לאו הצא מכלל עשה ועתה מזה אותו שיקח צתולה: (טו) ולא יחלל. פירש"י לא יקח כדי שלא יחלל. והרמב"ן כתב א"כ אינו לאו אלא טעם ללא יקח. ורצותינו דרוש אותו לאו גמור שאמרו קדש וצעל לוקה שמים אחת משום לא יקח ואחת משום לא יחלל: (יז) דבר אל אהרן איש מורעך. כתב הרמב"ן לא אמר כאן אל אהרן ולא צניו כמו צשאר מקושות לפי שלמעלה דבר צענייני הקרבנות תורת העולה והמנחה ושאר הקרבנות אצל כאן אם

שיט פ"י הטור **אמור** על התורה

היה אומר דבר אל אהרן ואל בניו היה לריך לומר איש מכם לדורותיכם אשר יהיה צו מוס ולא רצה להזהיר אהרן עצמו צתורת המומין כי אהרן קדוש ה' בולו יפה ומוס אין צו אלל הזהירו על זרעו שיורס ויזהיר אותם לדורותם. וצפרשת הטומאה צסמוך דבר אל אהרן ואל בניו וינזרו מקדשי בני ישראל יתכן שגם (צאהרן) יארע עומאת מגע צמת או צשרן. ולמטה צסוף הפרשה אמר גם לבני ישראל להזהיר צ"ד של ישראל על כך. וכצצו להזכיר תורת הצרעת אמר וידבר משה אל אהרן ואל בניו הזכיר גם בניו שרצה משה שישמעו מפיו תורה שגם צכאן צמומין היה ראוי להזכירם אלל שאי אפשר כדפרישית. ומה שדורש צת"כ על פסוק איש איש מזרע אהרן הכהן והוא נרוע או צו ללו אהרן ממש קאמרו שאינו מזכירו על המומין כדפרישית אלל פי' אהרן הכהן הגדול תחתיו מצניו והארך לרבות כהן גדול לדין מומין וצרעת שלל תאמר כמו שהותר לו אכניות יתיר לו גם כן מוס וצרעת. אי נמי שמוזכר אהרן צרמו שהתורה אינה סומכת על הנם ומ"מ לכבודו כסתה עליו ולא הזכירו צפי' לרמוז שלל יארע כן: (יח) חרום. מגורת חרס כמו והחרמתי את עריהם עגין חורבן כי המוטס הוא עיקר הדרת הפנים וכשאלץ חוטמו כתואר בני אדם נמלאת צורתו חרבה: (כ) או גבן. נמשך אל מלת צעינו שגובן צעיניו שגביני עיניו שוכצים על עיניו והוא מלשון על גצי חרשו חורשים. תמלה הזכיר מומין שצחסרון האיברים עור או פסח ואחרי כן צקטנות כגון החרוס ואחרי כן צגדול כגון הצרוע ואחרי כן צצצרון העצמות אע"פ שכל איצרו עמו כיון שנצצר העגס פסול ואחרי כן פסל אפי' צביעור התואר כגון הגבן ואשר צעיניו הגרעינין ואחרי כן צצצר כי לריך שיהי' נקי ומלק ואחרי כן הוסיף צעל הרוח אשר צניו נפומים אע"פ שהוא חולה נוהג צוקנים ואינו לץ צעגס ולל צצצר:

כב (ב) ולא יחללו את שם קדשי. פירש"י סרם המקרא וכו'. וכתב הרמב"ן

כיון דמפרשי' אשר הם מקדישים לי צכהנים עצמם אין לריך לסרם המקרא וכן הוא פי' הפסוק ולא יחללו את שם קדשי וגם לל יחללו הקדשים שהם צעצמם מקדישים לי: (ח) גבלה וטרפה לא יאכרל לטמאה בה. פי' הרמב"ן רבותינו דרשו אותו לעגץ אוכל נצילת עוף שנפסל גופו לאכול צקדשים. ועל דרך הפשט נראה לפרש שמוהיר לאכול נבלה וטרפה שלל יטמא וינטרך להנזר מן הקדשים עד אשר יטהר וצשציל שהזכיר עומאת האדם לכל עומאותיו ועומאת המת ושכצת זרע ושרץ לכך הזהיר מן הקדשים גם צעומאת נבלות. ומה שהזהיר כאן לשון הצחלה צאכילתן מה שלל עשה כן צשאר העמאות מפני שנפש האדם קנה צאכילת הצרעים ולא הוצרך להזהירו עליהן אצל אינה קנה צנבלה וטרפה ולכך הזהיר עליהם צלשון הצחלה וטרפה דהכא מיירי שטרפה ארי או זאב

שכ

אמור

על התורה

פ"י הטור

והמיתה שגם מחיים נקראת מרפה אלא שאינה מטמאה ובהמה טמאה היא בכלל נבלה כיון דלאו בת שחיטה היא ובכל ענין שהומתה נקראת נבלה: (טו) ולא יחללו את קדשי בני ישראל. פירש"י להאכילם לזרים: (טז) והשיאו אותם עון. יטעינו אותם (עלמס?) עון באכלם את קדשיהם וכו'. וכתב הרמב"ן לא הבנתי דעת הרב כי יראה מדבריו שזה הלשו הוא אזוהרה לכהנים שלא יאכילו תרומה לזרים ולא"כ אין צריך לפרש והשיאו אותם עון על עלמס אלא כפשטי' על הכהנים שמתעניין לישראל עון כאשר יאכילום הקדשים ועוד שלא מצינו לאו זה בתלמוד אלא שאסור לעשות כן כמו כל האיסורין שאסור להאכילם למי שאסורים לו. ופי' הוא כי בני ישראל נמשך למעלה וכן הוא הפירוש ולא ימללו בני ישראל את קדשי בני ישראל אשר ירימו' לה' והוא אזוהרה שנית צור שלא יאכל קודש צעבור שרצה להזכיר צו העונש והשיאו את עלמס עון אשמה כאשר יאכלו את קדשיהם. ורבותינו דרשו אותו באוכל טבל שהוא צמיתה מפני שהוא מיותר: (כא) לפלא נדר או לגרבה. כתב הרמב"ן נראה צעניי צעבור שהכתוב אומר לפלא נדר או נדבה וכן בכל מקום צפרשת נדרים וכי יפליא נדר צערכך וכן צפרשת נזיר כי הנדר צל על דבר שיפלא ממנו שידור לה' צר לו אם תעשה עמי להפליא להצילי מצרה זו אציא עולה או שלמים כענין וידר יעקב נדר וזהו שאמרו נדר. האומר הרי עלי עולה כי כן דרך הנודרים צפת נרתם אם יח' ה' עמדי עלי לעשות עולה וצמ זה אינו נקרא נדבה סתם אלא אשר יפרוש ויתן מיד נדבה (ואמר הכתוב כי צין נדר וצין נדבה. כ"ל) צריך שיהיה תמים (ולא נחשב) כי הנדר ראוי להיותו תמים יותר מן הנדבה: (כב) עוררתי או שבור. כתב הרמב"ן כיון שפסל עורת דהיינו שכהתה עינו ושבור אין צריך לומר גרש וילפת ויתכן כי הכל דצק עם נדבה תעשה אותו והכי קאמר עורת או שבור או חרוץ או יצלת או גרש או ילפת וכל שור ושה שרוע וקלוט נדבה תעשה אותו כל אחד מאלה (ולגדר לא יראה וכו'. כ"ל): נדרבה העשרה אותו. פירש"י לצדק הבית: ולגדר לא יראה. למזבח אי זה נדר שצא לרצות הוי אומר זה הקדש מוצח. וכתב הרמב"ן לפי זה צריך שנדרוש נדבה תעשה אותו ולגדר אצל לא יראה להקריבו על מזבח ה' כי אין צין נדר ונדבה צענין זה כלום שניהם מותרין לצדק הבית ואסורין למזבח. ויתכן שנתקן ביישוב לשון המקרא כי צעבור שרוב הנדבות לצדק הבית כמו כל נדיב לב הציאו את תרומת השם וכן כתוב אני ציורר לצי התנדבתי וכן צבית שני עם הנדבה לאלהים וכן כתוב בצדק הבית כל כסף אשר יעלה על לב איש להציא צית ה' והוא הנדבה והטעם כי אין צענין צדק הבית מיוצ רק נדבת כפשו ומנהג הנודרים לצדק הבית כי נדבה יציאו הרי זה לצנין לפיכך כל מקום שמוזכר נדבה סתם הוא לצדק הבית עד שיפרש צו לעולה

שכא פ"י הטור אמור על התורה

או לזבח שלמים והגדר רגיל להזכיר סתם בקדשי המזבח לך לזבח זבח תודה נדרי לה' שלם בחצרות צית ה'. לזבח ציתך צעולות שלם לך נדרי. עלי אלהים נדריק שלם תודות לך. והנודרים למזבח נודרים יבואו אם ילתיחני אלהי לזבח לפניו צעולות ולכך אמר הכתוב נדבה תעשה אותו ולא אמר תקריב בלשון כל הפרשה כלומר תעשה אותו כל אשר תמצא ידך לעשות במוקד אבל לנדד לרצון לא יהיה: (כו) שור או כשב וגו'. אחר שהזכיר הפסולין משום מומין שבהן אמר כל התמימים אינן כשרים עד לאחר ז' ימים. וי"מ הטעם אם יקריבנו ציוס א' יהא נראה כמקריב לשם שמים וארץ שכרואו ציוס א' ולא ציוס ב' יהא נראה כאלו לשם רקיע ויוס ג' לשם יבשה ויוס ד' לשם מאורות ויוס ה' לשם שרנים ויוס ו' לשם אדם אלא אמר הקב"ה ימתין ז' ימים וידע שצדקתי עולמי בששה ימים ונחתי ציוס השביעי ויקריבנו לשמי: (כח) אותו ואת בנו. נוהג בנקבות ולא בזכרים. כתב הרמב"ן והי' ראוי שיאמר ופרה או בשבה אותה ואת צנה אלא מפני שהזכיר שור או כשב או עז כי יולד והזכיר האם והבן והי' ז' ימים תחת אמו אמר כי צמינים הנזכרים האלה שהם שור או שה יס עוד מזה אחרת כי אותו ואת בנו הנזכרים לא תשחטו ציוס אחד: (כט) וכי תזבחו זבח תודה. כתב ר' אברהם סמך זה לאותו ואת בנו שאינן נשחטים ציוס אחד והתודה אינה נאכלת אלא ליוס אחד: (לא) ושמרתם מצותי. פי' הרמב"ן להזכיר את ישראל שיהיו זהירים בקרבנות צמומין וצמוסר הזמן קודם ז' וציוס שנשחטה (האם) ולעשות הזבחים והתודה ולשחטם לרצון וכולל בו גם כל המזות ואמר לא תחללו את שם קדשי להיות בכס ווכל וזבח משחת לה' כמו שאמר צבני אהרן ולא יחללו את שם קדשי שמהירים בקרבנות מן הטומאה ומן המומין:

בג (ב) דבר אל בני ישראל. כתב הרמב"ן על כן לא הזכיר

כאן אהרן וצניו כי אין לכהנים עסק צמועדות יותר מלישראל כי לא פירש קרבנות המוספים צפרשה הזאת אלא הזכיר כאן צתורת כהנים צעבור המועדות שהם ימי הקרבנות ורומזו לקרבנות כמו שנא' והקרבנס אשה לה' אבל לא האריך לבאר המוספין שלא רצה שינהגו צהם צמדבר אבל אחרי שמנה צאי הארץ צמומם הפקודים וזה לאלה תחלק הארץ צאר המוספים כולם צפרשת פנחם שיעשו אותן צארץ מיד ולדורות ועל כן אמר צפרשת יוס הכפורים ויעש כאשר צוה ה' את משה לומר שיעשה כן צמדבר ואלע"פ שהזכיר צפרשה הזאת כשב העומר וכצבי עגרת משום שאין למעות צהם כי צידוע שאין נוהגין אלא צארץ שהן צאין צגלל הלחם שכתוב בו כי תצואו אל הארץ וקצרתם את קצירה אבל הימים עגמן נוהגין מיד. והזכיר השבת צמועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קדש (וכו') ואחר כך הצדיל ממנו שאר

שכב

על התורה

אמור

פי' הטור

המועדות ואמר בהם אשר תקראו אותם צמועדים מה שלא אמר בשבת לומר צמועדים איזה יום שיהי' מן השבוע שיצא צו. ואמר בשבת אלה הם מועדי לשון רבים לפי ששבתות השנה מרובין: ואמר ר' הייא הספרדי (בשבת) אמר מועדי ה' אשר תקראו אות' מקראי קודש וצמועדים הקדים מקראי קדש אשר תקראו אותם לפי שהמועדים תלויים צמקרא קדש שצ"ד מקדשן החדש ויצא פסח יום ט"ו צו ועלרת יום ו' וכן כולם אבל השבת אינה לריב' קדוש לקדש יום א' כדי לעשות שזיעי שבת. וכתב עוד הרמב"ן והכחן ציעיני מועדי ה' אשר תקראו אותם וגו' אלה הם מועדי על הנזכרים למטה צפרשת צחדש הראשון ולכן חזר שם פעם אחרת אלה מועדי ה' צעצור שהפסיק צענין השבת. ואמר אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קודש וגו' צמלאכת עבודה אבל שבת תשמרון לעשות אותן שבת שבתון מכל מלאכה שצבעולס וירמוח עוד כי צצוא שבת צלאחד מן המועדים לא תדחה לעשות בה אוכל נפש. וכיוצא צו אלא הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם על המשכן וכליו שמוזכר צפרשה שנייה והפסיק בשבת ימים תעשה מלאכה וחזר ואמר זה הדבר אשר צוה ה' קחו מלתכם תרומה והיא המזוה הראשונ' וצצציל שהפסיק בה הולך לחזור ולכפול צו. ורצ"י צוה הפי' שלא הזכיר בשבת והקרצתם אשה לה' כמו שמוזכר צכל מועד ומועד ואמר צסוף הפרשה אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קדש להקריב אשה לה' מלצד שבתות ה' אלמא שאין שבתות צכלל מועדי ה' ועוד רצ"י שלא אמר צפרשה שניי' וידבר ה' אל משה כאשר עשה צכל מועד ומועד כי הדבור הראשון הי' מלות המועדים וזהו מדרש חכמים מה ענין שבת אלל מועדי ה' כי אין שבת צכלל מועדי ה' רק לסומכן להם: במקראי קדש. פי' הרמב"ן שיהיו ציום הזה כולם קרואים ונאספים לקדש אותן כי מזוה על כל ישראל להאסף צצית אלקים ציום מועד לקדש אותן צפרהסיא צתפלה והלל לה' וצכסות נקיייה ולעשותו יום משתה ושמחה והוא מלשון קרואי העדה. ואחרי כן יאכלו הקרואים. ולאונקלוס עשאו מלשון אשר יקרא אתכם צאחרית הימים לשון מאורע (צכל יום שיארעו תעשו אותם קודש. ורז"ל אמרו ארעם. כל"ל) צמאלל וצמשתה וצכסות נקיייה כלומר שלא יהי' חוקס אללך כחק שאר הימים אבל תעשה להם מקרא של קודש לשנותם לטוב צמאלל ומלצוה וגם זה דעת לאונקלוס: (ו) מלאכרת עבודה. פירש"י אפילו דבר האצד וכו'. וכתב הרמב"ן ואינו נכון כי מה טעם שיאמר הפסוק לא תעשה אפילו דבר האצד ויצוואו שאר מלאכות מק"ו א"כ יאמר גם בשבת כן. ועוד א"כ הרי חולו של מועד רמוז צתורה שמותר צדבר האצד והם אמרו לא מסרן הכתוב אלל לחכמים שאין צתורה רמוז איזה מלאכה מותרת ואי זו אסורה. ועוד לשון עבודה כולל כל המלאכות והשמושין כדכתיב עובד אדמות יצבע לחם. ועצדק שם שנים. ועצדת את' אויצד אלל פי' מלאכת

שכג
פ"י הטור אמור על התורה

עבודה כל מלאכה שאיננה לאוכל נפש כענין שנאמר ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך. וכל עבודה נשדה. וקין היה עובד אדמה אבל המלאכה שהיא לאוכל נפש היא מלאכת הנאה לא מלאכת עבודה. ותדע לך כי צחג המזות שהוא מוזכר בתורה תחלה אמר כל מלאכה לא יעשה צהם ולכך הוטרך לפרש אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם וצשאר הימים טובים מקרר ואומר כל מלאכת עבודה לא תעשו לאסור דוקא מלאכה שאינה אוכל נפש ואינו מוזכר צהם צהם מקום כל מלאכה ויפרש אחריו היתר אוכל נפש כי מלאכת עבודה ילמד על זה להיתר אוכל נפש חוץ מצפרשת כל הצבור צפסח אומר וציוס השציעי עגרת לה' אליהך לא תעשה מלאכה והטעם מפני שהיתר צפירוש אוכל נפש ולא הוטרך לומר צו מלאכת עבודה ואמר מלאכה סתם ולא אמר כל מלאכה כנוו צצצת וציוס הכפורים כי הכוונה לומר לא תעשה מלאכה אשר הוהרתיק עליה. והצריית' הוא ז"ל האריך צפירושה ואני צאתי לקרר: (ח) והקרבתם אשה לה' שבעת ימים. כי כל ז' הימים הם חג להקריב אשה אבל לא יאסר (מלאכה. כנ"ל) כמו ראשון ושציעי. ולא פירש עתה האשה כי עתיד להזכירו צפרשה מיוחדת כל אשי המועדים כאשר רעה שינהגו צצהם: (י) דבר אל בני ישראל. כתצ הרמצ"ן צעבור שמחדש צכל אחד מן המועדים טגוה חדשה מלבד הצצתון ומקרא קודש מיוחד צכל מועד פרשה צפני עגמה ומוהיר צה דצר אל בני ישראל ומפני שחג הצצועות זמנו תלוי צעומר אמר הכל צפרשה אחת וצעבור שיוס הכפורים ויוס הזכרון הכל צחדש אחד ושניהם מענין אחד צדין העונות וכפרתם לא אמר ציוס הכפורים דצר אל בני ישראל כי יספיק לו צדיצור הראשון וצצציל שהם שני ענינים עשה מהם שתי פרשיות: (יא) כומהרת השבר. פי' ממחרת יוס טוב הראשון של פסח ואינו כמו שצע צצתות שפירושו צצועות ממש. וקורא לצצוע אחת שצת צעבור שיש צכל שצעה ימים שצת אחת וחצצון הימים ממנו. וכתצ הרמצ"ן ויתכן לפרש גם ממחרת השצת לצון שצוע כי ציוס הנפת העומר שהוא יוס י"ו צניסן נתחיל לעשות השצוע צמניינו א"כ יהיה היום הוא מחרת השצוע שעצר כאלו אמר יהיה יוס התנופה מחרת השצוע לימים (שעצרו) והראשון לשצועות שיספור ממנו עד שישלים שצע שצתות וצעבור שהזכיר צחג הפסח ט"ו יוס. אמר שיניף העומר ממחרת השצוע הזכר ויספור ממנו שצע שצתות: (טו) וספרתם לכם. י"מ טעם לספירת העומר לפי שהם ימי הקציר והעם טרודין ואינו מלויין צצתיהם לשמוע מפי שלוחי צ"ד היוצאין ולא היו יודעין מתי קדשו החדש ולכך לוי לספור ומטעם זה נמי הכפירה צלילה כי ציוס הם טרודים: וספרתם לכם. כתצ הרמצ"ן דרשו רצותינו שמגוה לספור לכל אחד אבל וספרת לך דיובל מגוה לצ"ד צלצד ואינו דומין לוספר לו דצ וכן וספרה לה דצצה שאם רנו עומדים צעומאתם. ומכפר הימים מיוס

פי' הטור אמור על התורה שכד

התנופה עד יום מקרא קדש כמספר השנים שמשנות השמטה עד היוזל
ענ כן אמר תספרו חמשים יום שיספרו ו' שצות מ"ט יום ויקדש יום
החמשים הנספר כמו שנא' ציוזל שמקדשים שנת החמשים וזהו פי' תמימות
תהיינה לא פחות ולא יותר שהיה כמו החסר אינו תמים: ממחרת
השבת. כמו במחרת כי ציוס המחרת שהוא יום י"ז מתחילין לספור
וכן ציוס שהוא יאכלו וממחרת וכן ויהי ממחרת ויש משל לשפוט. ואמר:
חקת עולם לדורותיכם בכל מושבותיכם. באיסור החדש ונשציתת
חג השצעות מפני שהוא תלוי בהנפת העומר וצמחה החדשה וצא לומר
שנוהג אפי' צמחה לארץ. ולכך הזכיר ג"כ ציוס הכפורים בכל מושבותיכם
צעבור שתלה הכפרה בקרצנות צפרשת אחר מות לכך אמר כאן כי
אסורו נוהג בכל מקום אצל ציוס הזכרון וצחג הסוכות וצחג המלות לא
הוארך להזכיר מושצות לדורות אלא שצפרשת החדש היה לכס הזכיר מושצות
מפני שתלה שם הדצר צפסח על מלות ומרורים יאכלוהו הוארך לומר
שיהי' חקת עולם לדורותיכם בכל מושצותיכם והזכיר צצנת מושצות מפני
שהותר מלאכה צמקדש אמר שיהג האסור בכל מקום ולא אמר צה חקת
עולם לדורותיכם שלא הוארך לומר בכל מושצותיכם אלא להוציא צית
המקדש והוארך לומר בכל מושצותיכם צחלצ ודס לאוסרם בכל זמן אע"ג
דליכא קרצן שלא נאמר לא נאסרו אלא צומן דליכא קרצן כדלייתא בקידושין:
(יח) החץ תאפינדה. פי' הרמז"ן צוה הכתוב שתהי' חמץ לפי שהס
תודה לשם כי חוקות קליר ישמר לנו וקרצן תודה צא על לחס חמץ:
(כב) ובקצרכם את קציר ארצכם. כתצ"ר ר' אצרהס הזכיר זה צכאן
צעבור שחג שצעות קליר חטים הזכיר שלא תשכח מה שזויתיד לעשות
צמים הסס. והרמז"ן כתצ והנכון צעיני כי וצקצרכם את קליר ארצכם
חוזר לקליר הנזכר צרלש הפרשה אמר כי תצולו אל הארץ וקרתס את
העומר ראשית קלירכם לא תכלה פאת השדה שהוא לאורך העומר ולא
תלקט הלקט לצורכו וצא לומר שלא תדחה מלות העומר הללוין האלו:
(כד) יהיה לכם שברון. פי' הרמז"ן שיהא יום שציתה לנו צו
אפי' מדצרים שאינן מלאכה כגון למדוד תצולות או לשקול פירות או
לפנות כלים או חפלים מצית לצית וכיוצא צאלו שאין צהס איסור מלאכה
אלא טורח אפילו על זה הזהירה תורה שיהי' יום שציתה ולא יום של
טורח ועמל: זכרון הרועדה. פירש"י פסוקי זכרון ופסוקי שופרות
להזכיר לכם עקדת יחק. וכתצ הרמז"ן זה אינו אלא אסמכתא מדצריהס
אלא פי' זכרון תרועה כמו יום תרועה פי' שנירע ציוס היה זיהי' לנו
לזכרון לפני ה' כמו שנא' להלן ותקעתס צחולורות ויהי' לכם לזכרון.
וצעבור שנאמר שס וציוס שמחתכם וצמועדיכם ותקעתס צחולורות וכאן
לוח צתרועה סתס צמועד זה צלצר הנה התרועה הזאת אינה תרועה
היהא שהיא צחולורות על הקרצן אלא חוצה לכל ישראל וצשופר דסתס
תרועה היא צשופר דכתיצ והעצרת שופר תרועה. ולא פירש הכתוב טעס

שכה פי' הטור אמור על התורה

המטרה הזאת למה התרועעה ולמה נלטרך זכרון לפני ה' ציוס הזה יותר ממשאר הימים ולמה לזה להיותו מקרא קדש אלז מפני שהוא צחדשו של יוס הכפורים צראש החדש נראה לי שצו יהי' דין לפניו יתעלה כי צס ידין עמים צראש השנה ישצ לכסא שופט אדק ולחרי בן צעשרת הימים ישל לפשע עצדיו ורמו הכחוצ הענין. כאשר נודע צישראל מפי הנציאים ולצות הקדושים: (כו) אך בעשור. פירש"י כל אבין ורקין מייעוטין וכו'. ופי' הרמז"ן ול"כ יהיה פי' הפסוק כי צלחד לחדש יהי' לכולכם יוס זכרון תרועה שתהיו כולכם: נדונין לפני אדך: יהי למקנתכם צעשור לחדש הזה יוס הכפורים ופירושו כמו צלצד וכן של נל חטאתי אדך הפעם וכן אדך צחמשה עשר יוס לחדש תחוגו את חג ה' שצעת ימים ולל רנופים שאין חגיגה דחה שצת. ועל דרך הפשט אדך כמו אכן לאמיתת הענין כמו אכן נודע הדצר. אכן כלדס תמותו; אכן צעשור לחדש יוס הכפורים על בן תענו את נפשותיכם וכל מלאכה לא תעשו וכן אדך את שצתותי תשמורו הנה לצותי לחכם צמלאכת המשכן אכן את שצתותי תשמרו. ור' אצרהס כתצ וטעס אדך צעצור שהוא יוס מקרא קדש יוס שמחה ואפילו הכי לזה להתענות צו: (כח) כי יוס כפורים הווא לכפר: עליכם. צענוי נפש וצצצית מלאכה ולין הקצנות מעצצין הכפרה: (החמר כלן שייך ונעתק לעיל פסוק ט"ו. המגיה): (כט) בעצם היום הזה. כתצ הרמז"ן פי' המפרשים צגוף היום הזה וכן לחס וקלי וגו' עד עלס היום הזה שפירושו עד גוף היום הזה. ולא הזכיר עלס לא צצצת ולא צשאר המועדים רק ציוס הכפורים וצצצנות וצליסור החדש והטעס צעצור שאמר צצצנות מיוס הציאכם את עומר התנופה תספרו חטטים יוס והקצתם מנחה חדשה וגמר הענין והאריך ללוות בקצנות הולך לומר וקראתם צעלס היום הזה מקרא קדש כי גוף היום קדוש ואסור צעשיית מלאכה ואינו תלוי לא צעומר ולא בקצנות. וכן ציוס הכפורים מפני שאמר ועניתם את נפשותיכם והקצתם אשה וצפרשת לחרי מות תלה הכפרה בקצנות וצשעיר המשתלח הולך לומר וכל מלאכה לא תעשו צגוף היום כי יוס כפורים הוא צגופו של יוס לכפר עליכם מלצד כפרת הקצנות. וכן עד עלס היום צחדש עו גוף היום הזה שהוא יוס הציאכם את קרבן אלקיכם כי אפילו לא יוצל הקרבן המנות נוהגות צגוף היום להיות החדש אסור לפניו ומותר לאחריו. וכתצ עוד כי עלס כל דצר וכחו ותקפו נגור מלשון כחי ועלס ידי. עת ותעלומות לעס. וצעצור שהעלמות מוסדות הגוף ותקפו נקראו עלמות ולכן אמר צימים הנוכרים עלס היום הזה כי הענין צהס צעלומס לא צדצר אחר נוסף שהס הקצנות שמקריצים כדפרישית לעיל: (לט) באספכם ארץ חבואת הארץ. פירש"י שיהל חדש שציעי צזמן אסיפה מכלן שנלצווינו לעצור שנים וכו'. וכתצ הרמז"ן וכצר למדו העיצור מחדש האציצ אלז

שכו

על התורה

אמור

פי' המור

שם לימד על האצט וכאן לימד על פירות האילן ועל התקופה. וטעם
 בפסוק אשר שאמר אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם וגו' אשר אכן ציוס
 מ"ו לחדש השביעי צעבור שהוא עת לספכם את תבואת הארץ תחוגו
 את חג ה' ו' ימים והוסיף לוור כאן ציוס הראשון שבתון וציוס השמיני
 שבתון פי' שתשבתו ותנוחו זמן ואמר עוד שמוסיפו לשמות לפני ה' בלולב
 ולתרוג ו' ימים כי הוא זמן שמחה שצירך ה' אותך בכל תבואתך וצכל
 טעמה דרך והיית אך שמח לפניו: תחוגו ארץ חג רז'. פי שתחוגו
 לפניו לתת הודאה לשמו על מעשיכם שאספתם תבואתכם. ומה שכתוב
 פעם אחת וחגותם אותו חג לה' לשמוך לו צמכות תשבו שבעת ימים
 ופירושו וחגותם אותו חג לה' שבעת ימים שתשבו צמכות ע"מ שיעשו
 חג שבעה בלולב ושמחה וסוכה: (מ) פרי עץ הדר. עץ שטעם עלו
 ופריו שוים. כתב הרמב"ן אסמכתא עשו רצותינו לקבלתם והכנון צעני
 כי האילן הנקרא בלשון ארמיתא לתרוג נקרא בלשון הקודש הדר כי פי'
 לתרוג חמדה כדמתרגמינן דמרג למיחזיא ולשון חמדה והדר שוין כמעט.
 ונקרא העץ והפרי בשם אחד כי כן המנהג צרוב תלמה אגוז רמון זית
 וזולתם וכן זה שם הפרי והאילן שניהם בלשון ארמיתא לתרוג ובלשון
 הקודש הדר. וטעם המצוה הזאת אמרו דרך הגדה שהמינין האלו בלשון
 לרבות על המ"ס: (מב) כל האורח. פירש"י האורח להוליא את הנשים
 ציראל לרבות את הגרים. וכתב הרמב"ן נ"ל פשט הפסוק שאין לריך
 לרבות גרים דהא כתיב תורה אחת יהיה לכם לגר ולאורח הארץ ואין לריך
 לוור בכל מקום לרבות הגרים אלא אמר כל האורח כאומר כל אשר הוא
 מישראל מגדולים ועד קטנים ישבו צמכות שלא יהיה די בלחוד מצני הצית
 שישבו צמכות והשאר ישבו צמטים אלא כולם ישבו צמכות. אי נמי כל
 האורח פי' כל אשר הוא כאורח רענון צמיתו להוליא מפרשי ימים והולכי
 על דרך: (מג) הי בסיכות הרשבתו את בני ישראל. פירש"י ענני
 הכבוד. וכתב הרמב"ן מה שאמר צמכות סתם ולא פירש צמכות של
 עננים מפני שמפורש כבר כי ענן ה' עליהם יומם ועמוד אש לילה ולכן
 לא הוזכר לפרש וממילא הוי פי' כי צמכות שעשיתי להם ענני כבוד להגן
 עליהם. ועל דעת המפרשים סוכות ממש עשו להם החלו לעשותם צמחלת
 החורף צומן הקור ולכן נזה לעשותם צומן הזה. וי"מ דלכך נזה לעשותם
 צומן הזה לפי שאם היו עושין אותם צומן הקיץ לא היה ניכר שעושין
 לשם המצוה אלא כדרך שעושין בקיץ מפני החמה אבל בחורף אין דרך
 לעשות סוכה וכשעושין אותם בחורף ישאלו על מה וזכרו הנס: (מד)
 וידבר משה את מועדי ה' ארץ בני ישראל. פי' הרמב"ן בשביל
 שהפרשיות של מעלה הם צענין הקרצנות והמומין הזכיר בהם ללברן
 וצניו אצל בכלן שדיבר צענין המועדים דבר לכולם כאחד ולא ייחד לברן
 וצניו מפני שהאזהרה צכולס שזה כי עיקר הפרשיות לשבות צמחות

שכז
פי' הטור **אמור** על התורה

וצמועדים ולקראותם מקרא קודש ולא נזכר בהן מן הקרבנות אלא בעומר ושתי הלחם שהם הגורם. ופרשת עיקר הקרבנות ציוס הביפורים (צאחרי מות?) ולכך נאמר שם דבר אל אהרן אחיך. ומה שאמר צפרשת המומין וידבר משה אל אהרן ואל בניו ואל בני ישראל אע"פ שלא נלטה אלא לאהרן איש מורעב לדורותם מפני שאדם מכסה על סומיו וגם שאינו רוצה ליפסל מן הכהונה ע"כ הזהיר צ"ד צענין הזה. ואונקלוס שפרגס ומליל משה ית סדר מועדי דה' ית בני ישראל ואלפיכון כיוון למה שדרשו רבותינו מכאן שהיה משה אומר לישראל הלכות הפסח צפסח והלכות עזרת צעזרת והלכות חג צלשון שהוא שומע צו צלשון אומר להם כל הפרשיות. והנראה עוד מדעתו לרמוז שלמדס סדר המועדות צתיקוני העיצור הנמסר לו על פה צסיני ונרמו צלשר תקראו אותם מקראי קודש והוא לימדס על פה כל הסדר המקובל צסוד העיצור:

כד (ב) צו את בני ישראל. פירש"י זו פרשת מצות הכרות (ופרשת) ואתה תצוה את בני

ישראל לא נאמרה אלא על פרשת המשכן וכו'. וכתב הרמב"ן ואינו נכון צעיני שאין הפרשה היא סמוכה לפרשת המנוחה ועוד כבר נאמר ויעל את הכרות לפני ה' כאשר צוה ה' את משה הנה המנוחה והמעשה מזכרים ונעשים כבר אלא לורך הפרשה זו לשני דברים ששם צוה ויקחו אליך תרומה מאת בני ישראל כלומר שיצאו שמן זית ומאור כשאר תרומת המשכן וכן עשו כדכתיב והנשיאוי' הציאו את הצבס ואת השמן ואע"פ שנאמר שם חוקת עולם לדורותיכם הוא על ההדלקה ועכשיו כלה השמן שהציאו הנשיאים לנדבה וצוה שיקחו ישראל משל ליצור לזרותם שמן זית למאור כשמן הראשון. ועוד שם לא נאמר אלא יערוך אותו אהרן ובניו ויהיה על המנורה או אפי' צלל מנורה חס תשצר או תלצד צבוצס מן הגולה וכאן פירש דוקא על המנורה הטהורה (ורבותינו דרשו. כ"ל) על טהרה של מנורה שלא יסמכה צקיסמים וצנפרות: (ד) יערוך את הנרות לפני ה'. שלא יתקן צחון ויכניסם לפניס: תמיד. אפי' צשצת וצמומאה. צפרשת ואתה תצוה לא כתוב צה תמיד לפי שלא הזכיר צה אלא לשון יחידי יערוך אותו דהיינו נר מערצוי והוא לא היה דולק תמיד כי ה' צבה כשישראל היו חוטאים אצל כאן דכתיב יערוך את הנרות כתיב תמיד ששאר הנרות היו לעולם דולקין כמשפטס עד אור הצקר: (ט) ודוהה לאהרן ולבניו. פירש"י והיתה קאי על המנחה. והרמב"ן כתב ויתכן כי והיתה חוזר על כל אחת מן המערכות: (י) ויצא בן אשרה ישראליר. כתב זה כאן לדעת האומר מפרשה של מעלה ילא שחטל צשפתיו על (אשה) ה' והוכיחו איש מישראל וינלו שניהם ויחר אפו ויקלל. ופי' ויאל פי' הרמב"ן שיאל ממקומו שהיה שם או מאהליו וצא צתוך העס וינלו שם. ופי' צמחנה כי היה המסיבה צמחנה ושמעו אותו רציס ותפשו

פ"י הטור **בהר סיני** על התורה **שכח**

צו ויצאו אותו אל משה האלה. ופי' בן ישראל' ואיש הישראלי להורו כי גוי הצט על צת ישראל הוולד כשר ומכל מקום פגום הוא לכהונה כ"ש שאינו ישראלי בשמו לענין היחס בדגלים ובנחלת הארץ כי לשמות מטות אצותם ינחלו. ומה שדורש צת"כ מלמד שנתגייר לא היה צריך לגירות אלא כמו כל ישראל שנכנסו לצרית צמילה ועצילה והראת דמים אלא נתכוונו לומר שהלך אחר אמו ונראה כישראל זהו צתוך צני ישראל שהיה עמהם ולא רצה ללכת אחר אביו להיות צמרים: (כג) ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה. כתב הרמב"ן דורש צת"כ כאשר לזה אף לסמיכה ולדחיה ולתלייה וללא תלין. ור' אברהם כתב שעשו מאותו היום והלאה כמשפט הזה. ואינו נכון שיהא הכתוב על העתיד. ופשוטו וירגמו אותו אבן כי עשו צני ישראל כאשר לזה ה' את משה כי כן דרך לכפול בכל השומרים מלות השם כמו שכתוב צפרשת פסח וצפרשת הפקודים ויעשו צני ישראל ככל אשר לזה ה' את משה כן עשו. והנכון צעני מפני שפרט תחלה בצסקילה ואחרי כן חזר לומר ובני ישראל עשו שפירש הכתוב לומר כי כאשר דבר משה אל צני ישראל הוציאו מיד המקלל ורגמו אותו ועשו כן כל צני ישראל לשמור ולעשות כאשר לזה ה' את משה לא לשגות צן המרי שגלה עם הישראלי אלא לצער הפגום מתוכם:

פרשת בהר סיני

כה (א) בהר סיני • פירש"י מה ענין שמיטה אלא הר סיני והלא כל המצות נאמרו בצניי אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה בצניי וכו'. והקשה הרמב"ן עליו כי הרבה מצות יש שלא נשנו בערבות מואב כמו שמטת קרקע וכדע מהן שנאמרו כלליהן ופרטיהן בצניי או צאהל מועד ועוד מניין שהוקשו שאר הדורות שנשנו בערבות מואב לשמיטה שלא נשנית ואדרבה יותר נראה לומר כיון שנשנו בערבות מואב שלא נאמר בצניי אלא כלליהן ולכך נשנו לצאר פרטיהן. ופי' הוא כי השמיטה נאמרה בצניי דכתיב צפרשת ואלה המשפטים והשביעית תשמטנה ונטשתה ונאמרה צדרך כלל ובכאן חזר ואמר כי צהר נאמרו כל פרטיה שהרי כולן נזכרו צפרשה הזאת ובסוף הענין כתב אלה המצות אשר לזה ה' את משה צהר סיני להקיש כל המצות לשמיטה הנזכרת וכולם נאמרו בכלל ופרט והכל מסיני וענין ערבות מואב מה שנלווה שם משה לא היה אלא לצאר התורה לישראל. ואינו מצין מה צריך פירוש זה שהרי צו הפרשה נאמרה דרך כלל ופרט שמתחלה כלל ושצתה הארץ שצת לה' ואח"כ מפרט כל דיניה. וענין זו הפרשה בכאן כתב ר' אברהם אין מוקדם ומאוחר צתורה כי זאת הצרית הכתובה צפרשת ואלה המשפטים ולקצולו עליהם נעשה ונשמע אז נכרתה הצרית

שכט

פי' הטור

בהר סיני

על התורה

ואמר להם כל הפרשה הולכת להזכירה בכלן. והרמב"ן כתב ולפי דעתי כי נכתבה כאן צמד נכון וכו' עד שנת לה': (ב) שבת לה'. פי' הרמב"ן בכל המועדים נאמר בהם שנת ושבתון ולא נאמר בלאחד מהם שנת לה' כמו בשנת שהוא עדות לה' שצרא עולמו צו' ימים ונח בשביעי וכן השמיטה עשת (רמז?) לשנת אלפים ימי העולם ולקף השביעי הוא כולו שנת ומנוחה לחי העולמים וכל הכופר בשמיטה ככופר במעשה בראשית ובעולם הוא כדרך שאמרו בשבת. ולכך החמיר בשמיטה יותר מצאנו חייבי לאוין וחייבי עליהן הגלות כמו שהחמיר בעריות שנאמר אזו תרצה הארץ: (ג) שש שנים תזרע שדך. פי' הרמב"ן לא נאמר לנווי אלא דרך הפסוק לומר כמו שנת ימים תעשה מעשיך וציוס השביעי תשצו'. ועל דרך רבותינו הוא לאו הוא מכלל עשה שש שנים תזרע ולא בשביעית והזרע בשביעית עובר בלא תעשה: (ה) את ספיח קצירך וגו'. אפי' לא זרעתה והיא נמחה מאליה וכו' בש"ד. והרמב"ן כתב והנכון צעניי שענני חירך כמו ספיח קצירך ולא תצטור כמו לא תקצור כי כן דרך כל הפרשה לכפול הענין גשדה ובדמס דכתיב תזרע שדך ותזמור כרמך שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור חבו פי' הפסוק כי הזמנת גשדה מאליו צלי זריעה וחרישה נקרא ספיח קצירך שהוא נספח אל קציר שנה שעברה מגורת ונספחו על בית יעקב. והגפן שלא נעבד שלא חפר ולא זמר אותו נקרא חיר כי הזירו והפרישו ממנו כאלו גינו שלו מגורת ויזרו מקדשי בני ישראל. ויתכן שהוא נקרא חיר כלומר שהוא כרס הנזיר מפני שהנזיר אסור ציין וענבים ואינו עוזר כרמו כי כן השער הארוך על שם הנזיר גוי נזרך והשליכי. וזה פי' ענני חירך שזמנת מצלי עבודת הכרם שאסר הכתוב לקצור הזמנת גשדה מאליו ולצטור הענבים הגדלים מצלי עבודה לו לבדו ולנזרך ענמו אלא תהיה שנת שבתון לארץ מן הזריעה והזמירה ותהיה עוד שנת הארץ שכל אשר תלא מן הספיח והנזיר יהיה לכולכם יחד לך ולעניים ולחיה ולבהמה: (ו) והייתה שבת הארץ לכם לאכלה. פי' צעצור שאמר שנת שבתון יהיה לארץ אמר שתהיה השביטה הנזכרת לכם לאכלה ותחיו זה כולכם אתה ועבדיך והצבמה והחיה: (ז) יובל היא. פירש"י שנה זו נבדלת משאר השנים בנקיבת שמה לבדה ומה שמה יובל שמה על שם תקיעת שופר. וכתב הרמב"ן וכן דעת המפרשים מלשון במשך היוכל. שופרות היוכלים. ואינו נכון צעניי שהרי גתיב תהיה לכם ואינו לשון שיאמר על השנה תקיעה היא תהיה לכם ועוד כי פי' שופרות היוכלים הם קרני חילים וכן תרגום יונתן שופריא דקרון דכריא וכן איתא בגמרא מאי משמע דהאי יובל ליטול דדיכרא הוא וכו'. ושופר ציוס הכיפורים אינו נריך להיות דוקא צשל חיל אלא כל השופרות כשרים צו א"כ למה תקרא השנה שנת האיל. ור' אצרהם פי' יובל לשון שילוח. ולפי דעתי נהרא יובל על שם הדרור כי לא הזכיר שם יובל צפסוק הראשון

פ"י הטור **בהר סיני** של **על התורה**

אלא אמר והעברת שופר תרועה אצל לאחר וקראתם דרור צלחן לכל יושביה שיהיו כולם בני חורין לדור בכל מקום שידעו אמר יוצל היא שזה יוצל כל איש אל אחותו ואל משפחתו יוצילוהו רנליו מרחוק לגור ונשתמשו בזה הלשון בעניינים. יוצל שי. ועל יוצל ישלח שרשיו. פלגים יצלי מים המעמקים ששם יוצלו המים. ונתנה הארץ צולה. ואין יוצל צגפנים ענין הצלה כמו שנקראת תצולה וכן בארמית והולך מהרה ואוציל צפריע. ופי' הפסוק: יובל היא תהיה וכן בארמית לכה. הצלה היא ותהיה כן לכולכם כי תצולו ותצובו איש אל משפחתו. וחזר ואמר: (יא) יובל היא שנת החמשי'. שתי' לכם שנת החמשים ליוצל לא לדבר אחר לא מורעו ולא תקארו אצל תהיה קדש ותצובו איש אל משפחתו להיות לכולכם יוצל כשמה: (יב) מן השרה חאכלו את הבואתה. פירש"י על ידי הגדה תאכלו מה שיש בצית שאם כלה לחיה מן הגדה אתה לררך לצער מן הצית. וכתב הרמב"ן ואם כן לא יהיה מן הגדה מחובר לראש הפסוק אלא פירוש ומן הגדה תאכלו כי דבר אחר הוא. ור' אברהם פי' מן הגדה תאכלו שתוליא הגדה מעצמה תאכלו אתם כולכם כמו שכתוב צגנת השמטה. ולדעתי פי' הפסוק לא תקארו ולא תצולו צגנה הולת כי יוצל היא וקדש תהיה לכם מן הגדה תצולו התצולה ותאכלו שתלחו הגדה ללקוט ולאכול עם העניים והאציונים והחיה והבהמה ולא יהיה לכם עת קציר וצגיר ותאספו לכם אל הצית והאולורת כתצולת שאר השנים: (טו) במספר שנים אחר היובל תקנה מאת עמיהך. פירש"י פשוטו של מקרא על האונאה צל להזירו וכו'. וכתב הרמב"ן וצגנת שהול הנכון צפצט המקרא אצל לפי זה היה דין אונאה בקרקעות ורצותינו אמרו שאין אונאה לקרקעות אצל על כרמינו אנו צריכים להטות המקראות הללו מפשטן. ולפרש שכל מקרא עומל צפני עקמו שמתפל' מזהיר צאונאה צמטלטלין הנקבין מיד ליד. ולאחר כך מזהיר בקרקעות לפי דוב השנים וגו' ואינו אלא אונאה ציצל שזיהרו כך וחזר ואומר אל תונו ומזהיר צאונאת דברים. אי נמי דלמי המאנה חזירו לדעת עובר צלאו צין בקרקעות צין צמטלטלים שהפסוק מדצי בקרקעות אל תונו איש את אחיו לפי רוב השנים וגו' כמו שפירש"י אלא שזה החידוש צין קרקעות למטלטלין צמטלטלין צגנות קנה ומסויר חונאה וציתר משתות צטל מקח ומזה מיעטו קרקעות דלפי' ציתר משתות הוי מחילה כמו שהול מחילה צמטלטלין צגמות משתות לע"פ שהול אסור להונות כן לדעת. ודרשו רצותינו כן מדפתיצ וכי תמכרו ממפר לשון רבים משמע דליירי צין בקרקעות צין צמטלטלין וחזר ואמר אז קנה מיד עמיתך לשון יחיד המוכר המטלטלין מיד ליד ואמר אל תונו לכולם וכיון שייחד והפירש המטלטלין צפני עקמו ריבה צבו דין אונאה והול צחורת המעות ציתר משתות. אי נמי כוכל לפדש שהכתוב מזהיר שידעו מספר השנים עד היוצל לפיהם ימכרו ויקנו

שלא פ"י הטור בהר סיני על התורה

ולא ינוו צהם איש את אחיו להטעותו במספר או להטעותו במכירה
 שיתחבט שהוא לחלוטין חלל שידעו שניהם ויודיעו זה לזה המספר כי
 המכירה הוא לפי מספר השנים שגם בקרקעות יש אונאה במועדים צמדה
 ובמנין אפילו בפחות משתות וכ"ש במטלטלין. ור' אברהם כתב טעם
 וכי תמכרו לשון רבים על פי עדים וטעם ולא תגור איש את עמיתו
 יכיה אזהרה למגור כי הוא הראשון לקונה: (יח) ועשיהם את הקותי.
 פ"י הרמב"ן זה חוזר על השמטה והיוצל שהם מכלל המוקים: וארץ
 משפטי העשנו. זה חוזר על חזרת הממכרים והעצדים ציול והאונאה.
 ולמר: וישבתם על הארץ לבטח. שבעון שמטה ויוצל ישראל גולים.
 וחר ולמר: (יט) ונתנה הארץ פריה וגו' וישבתם לבטח עליה.
 שלא תנטרו ללאת זמנה בשביעית מפני חסר לחם: (כ) וכי תאמרו
 מה נאכל בשנה. פ"י הרמב"ן מקר' מסורים ופי' וכי תאמרו בשנה
 השביעית מה נאכל פי' בשמינית כי הדאגה על השמינית היא דכיון
 דתחלת שנת שמטה ויוצל מתשרי א"כ יאכלו בשביעית מפירות ששית
 ממונה כל השנים לאכול עד אחר הקייר שהוא אחר השבעות וגם אחרי
 כן עד כלות מלכות המצואה לזרות ולהצר. על כן פי': (כא) ועשרת
 את החבואה לשלש שנים. צעזור שנת היוצל שתעשה בששית לכל
 שנת שמטה והיוצל והשנה שאחרי היוצל כי כולם יאכלו יסן. ולמר:
 (כב) וזרעתם את השנה השמיני'. לומר שתורעו בשנת השמינית
 כמנהג הארץ ולא תמכרו לחרוש ולזרוע ולא בקיר כי עד צול תצואת'
 צצית צעת אוסף השנים צמג הסוכות תאכלו יסן. ורש"י לא פי' כן:
 (כג) והארץ לא תמכר לצמיות. פירש"י ליתן לאו על חזרת שדות
 לצעלים ציולל שלא יהיה הלוקח כוששה. וכתב הרמב"ן א"כ למה מזהיר
 במכירה היה ראוי לומר לא תקנה לנמיתות כמו לא ימכרו ממכרת עבד
 שהוא אזהרה ללוקח. ויתכן שיהיה אזהרה למוכר שלא ימכור אותה
 לחלוטין לומר לו הריני מוכרה לך לעולמים ולע"פ שהיוצל מקייעה הזר
 המצוה למוכר או לשניהם שלא יעשו ממכרם לנמיתות ולא יעשו כן
 יעצרו בלאו לע"פ שאינו מועיל וכן כתב הרמב"ם ז"ל. והטעם שאם
 יעשו מתחלה ממכרם עד היוצל יקל צענייהם להחזירה אצל אם יקנה
 לחלוטין יקשה צעניו להחזירה. והנכון צעניו שאין לזה לאו ללקות עליו
 חלל הוא נתינת טעם לומר הנהיגו ציניכם היוצל ולא יקשה צעניכם כי
 לי הארץ ולחיני רוחה שתמכר לנמיתות כשאר המוכרים: (כד) ובכר
 ארץ אהזנתכם באולה החגו לארץ. פירש"י לפי פשוטו סמוך על
 פרשה של אחרי שהמוכר רשאי לגאלה לאחר צ' שנים או הוא או קרובו
 ואין יוכל לעכב עליו. וכתב הרמב"ן ולחינו ככון צעניי שיכלול צפרשת
 היוצל ובכל ארץ אחזנתם וגו' ויאמר צפרשה זני' כי ימוך אחיק עמך.
 והנכון צעניי ובכל ארץ אחזנתם הארץ אשר אני נותן לכם) לאחזו

פ"י הטור **בהר סיני** על התורה **שלב**

סתנו הגאולה הזאת של היוצג. ואמר גאולה כמו גאל י"י את יעקב שהוציא עבדו מיד המצויקים צו. שלא נתנה להם צחלק אחתתם. והוצרך לומר בן בעבור שאמר כי לי כל הארץ והנה כל הארץ לו הוא לפיכך מור ופי' שלא ינהג אלא צארץ אחוזתינו ולא צמוזה לארץ. ואמר ובכל לרצות מעבר לירדן ובכל ארץ אחוזה לא המקום אשר שם המקדש בלבד: (כט) ואיש כי ימבור בית מושב עיר הוכרה. כתב הרמב"ן בעבור שממכר ציתו של אדם קשה צעניו מאד ויבוש על מכירתו רתה הפורה שיגאלנו צתוך השנה ראשונה ובעבור כי האדם לשדה נעבד וממנו יאל לחם למחיתו רתה שיאל השדה ציוצל אצל הצית לאחר היאוש שטינה דירתו ועומד שנה צצית אחר לא תזיק לו כי לא תתמעט מחיתו אם יחלט וצתי הצורים עשויים לשמירת השדות ולהיותם מושב לעובדי האדמה על כן דינס כשדה הארץ: (לג) ואשר יגאל מן הלויים. כתב הרמב"ן נראה מפשוטו של מקרא בעבור שאמר גאולת עולם תהיה ללויים לגאול מיד ולעולם לא פירש אם יגאלו הקרוצים אם לאו ואם ינהג צהם היוצל כדן ישראל לכך מור ואמר ואשר יגאל מן הלויים לומר שיהיה הגואל שיגאל או הוא בעצמו או הלוי הקרוצ אליו: ויצ"א ממכר וגו'. לומר שעל דעת כן יגאל שיחשוב את שני ממכרו והשיב העודף כלומר לומר שהיוצל נוהג צהם ותהי גאולת הלויים כמו צישראל. ורצותינו אמרו שהכתוב מדבר צלוי שקנה מלוי ולפי דצריהם נראה צפי' הפסוק שדרך היה צישראל שמי שהיה מוכר שדהו שהקרוצ הקודם צירושתו היה קונה אותו וזהו נקרא גאולה כמו שנאמר צירמיה כי כך משפט הגאולה. ונראה צעניי שהיו דניס צו קדימה כמו שתיקנו קדימה צדינאל דבר מלאל ואם רצה לקנותה אחר היה קונה מן הגואל צקנין סודר כמו שמצינו צצועו ועל זה אמר הפסוק כאשר יגאל הלוי נחלת הלוי קרצו כלומר שקנה אותה ויאל ממכר וגו'. שיהא נוהג היוצל בגאולה כמו צמכירה אחרת ולא היה צריך להזכיר דין צמכירה כי פשיטא כי הם צכלל ישראל אלא שייפה כחם צגאולת עולם. והמין הזה של גאולה גם צישראל הוא נוהג אלא הצכירו הכתוב צלויים שלא תאמר הצערים נתנו לכל השצט כולו ולכן יאלו מיד ישראל אצל לא מלוי וכ"ש שלא יאלו מיד הגואל שמייצבוהו לקנותו ולכך הוצרך לומר שאף הגאולה תהיה צלויים וכ"ש צישראל: (לה) וחיי עמך. וזה מלות עשה להחיותו עמך וממנה נצטוינו על פיקוח נפש וחזר ואמר: (לו) וחיי אחיך עמך. לחזק ולהזהיר על הענין. ואנקלוס עשה גר ותושב ומי עמך הכל מן המלות שתירגס דר ותותצ וימי צהדך. אצל על דעת רצותינו והחזקת צו וצגר ותושב ומי כל אחד מהם עמך: (לז) נשך ותרביר. כתב הרמב"ן לפי הפשט נראה כי נשך הוא שמלוה לו מנה ליתן לו צרציתו דבר ידוע צכל שנה ונקרא כן בעבור שאחריתו כנתש שמצצנן ועולה. ותרצית הוא שמלוה לו מנה עד זמן פלוני ואז יפרענו

בחקותי

על התורה

ויתן לו לרצית דבר ידוע ואפי' אם יתאמר יותר לא יוסף לו ברצית שאין זה נשך (ו"ש את כספך זכו' בנשך. כל"ל) ובמרצית (וט') אכלך כי המנהג להלוות בכסף בנשך וכל שנה יתן כך והאוכל דרך להלוות עד הקליר ולאו יפרענו מגורנו בתוספת קלוב: (מז) משפחה גר. פירש"י זה הגוי כשהוא אומר לעקר זה הנמכר לע"ז עלמה. וכתב הרמב"ן וה"כ פי' הפסוק או לעקר ומשפח' גר וקורא ע"ז עקר לפי שמיידין לשרש אחריה ולעוקר'. ולנקלות תרגם לארמאי והוא הנכון ופי' עקר לשון שורש פי' שנאחו ושרש ציראל. ואמר משפחת גר שהגר תושב שהשיגה ידו עמנו הוא גרם למה שמך עמו שימכר לעקר משפחתו וזה הכתוב שתהיה לו גאולה והיא מלות עשה לכל ישראל שיגאלו אותו ואחר כך לזה בקרוצים שהם קודמים ומעם המזה צרור כדי שלא ילמד ממעשיהם כי צאמר הנמכרים בגאולה בקרוצים רשות. ולכך אמר כאן כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם לומר לע"ז שאין הגר תושב יעקק מיידין במלות היוכל לא יקמו את עבדי להם לעבדים: (גד) ואם לא יגאל באלה. כתב ר' אזרחים בשנים הנוכרות. וי"מ על יד אלה הנוכרים:

כו (א) לא תעשו לכם אלילים. לזה הנמכר לגוי שיתנו עמו שלא יעבד ע"ז

ולא יעשה מלאכה בשבת ויירא ממקדש לבדו ולעלות שמה שלש רגלים בשנה וה"ה לכל מלות. אי נמי בשביל שאמר עבדי הם אמר לא תעשו לכם אלילים כי עבדי אתם ולא תעבדו לאחרים. ובתרגום ירושלמי שבתותי ששמורו שנת השמיטה ומקדשי תיראו שנת היוצג כי כן כתוב קודם תהיה לכם:

פרשת בחקותי

ג. (ד) אם בחקותי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם בעתם.

כתב הרמב"ן הקדים דבר הגשמים כי צוואם צעתם כאשר יאות יהיה האויר זך וטוב והמעיינות והנהרות טובים ויהיה זה סיבת זריחות לגופים והפירות כולם ירבו ויתצרטו בהם כדכתיב ונתנה הארץ צולה ועץ השדה יתן פרויו ושביל זה לא יחלה האדם ולא יהיה בהם משכלה ועקרה וצנהמתם וימלאו ימיהם כי זהות הגופים גדולים וזריחים יתקיימו ימי האדם נמלא שהיא גדולה שבנכות: (ה) וישבתם לבטח. כי צעת הרעב יגלו מן הארץ למוש עלי אוכל: (ו) ונתתי שלום בארץ. שיהיה שלום צניכס ולא תלחמו איש בצחיו. אי נמי השלום הוא שיצנות חיה רעה מן הארץ וחדג לא תעבור בצלחכם כלל אצל אתם תרדפו אויביכם ללאת אליהם למלחמה וינוסו מפניכם: (ז) והשבתי חיה רעה מן הארץ. כתב הרמב"ן על דעת ר' יהודה שהוא מעבירה מן העולם הוא כפשוטו שלא יצאו חיות רעות בצלחכם כי זהות האוצע וצרות המוצה והיות

שלד

על התורה

בחקותי

פי' הטור

היערי' מלאים אדם לא תצוהנה חיות רעות ציישוב. ועל דעת ר' שמעון שאומר שיצטנו שלא ייקו פי' הפסוק והשצתי רעת החיות מן הארץ והוא הנכון כי תהיה ארץ ישראל צעת קיום המצות כאשר היה העולם בתחלתו קודם חטאו של אדם הראשון שאין חיה ורמש ממית האדם והוא שאומר ושיעשע יונק על חור פתן כי אין הנקו צחיות הרעות רק מפני חטאו של אדם כי נגזר עליו להיות מרף לשיניהם והאם נתן צטצעס לטרוף זו את זו. והנה בצריחתו של עולם נאמר צחיות שנתן להם כל עשב השדה לאכלה דכתיב וכלל חית השדה ולכל עוף השמים את כל ירק עשב לאכלה ויהי כן כי הטבע אשר הוהם צהם לעד ואחרי כן למדו הטורף מפני החטא הממית וכשהותר שחיטת צעלי החיים לנח אחרי המצול והזהיר על האדם אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש מיד כל חיה אדרשנו ומיד איש אחיו אדרוש את נפש האדם ולא נפש חיה מיד חיה חצרתה נשארנו על מנהגם לטרוף וצחיות ארץ ישראל על השלמות תשצות רעת מנהגם ויעמדו על מנהגם הראשון אשר הוהם צהם צעת יצירתם ועל כן אמר הכתוב על ימי הגואל היולא מגזע ישי שישוב השלוס בעולם ויחדל הטורף ודעת הצהמה ודעת האדם כאשר היה צטצעס צתחלה: (ז) וגפלו לפניכם לחרב. כתב הרמב"ן תחלה הצמיחם כי ירדפו אויביהם ויפלו צחרצם וחזר וכפל וגפלו אויביכם לפניכם לחרב שיתן להם אומץ לב וגצורה לרדוף ה' מלה ויתן מורך בלב האויבים שינוסו ק' מפני ה' ויפלו כולם צחרצ כי היה צאפאר ש נוסו מפנ פחדם ולא וכלו להמיתם מפני מיעוטם. ור' אצרהם פי' כי הכפל שיפלו פעם אחר פעם תמיד מצלי תקומה. (ח) ורדפו מכם חמשה מאה. הרי אחד רודף עשרים ומאה מכם רצצה ירדפו ואין זה כפי חשבון הראשון דלפי הראשון שאמר שא' רודף כ' עולה לק' צ' אלפים. וי"מ מאה מכם כלומר ק' פעמים ה' מכם דהיינו ת"ק רצצה ירדפו הרי שירדפו ת"ק עשרת אלפים דהיינו א' לכ'. ור' אצרהם כתב מנהג המרצה לומר אחד לעשר' כמו כי עתה כמוני עשרה ופה הוסיף כי המלה ירדפוס חמשה והנה כפל מנהג המרצה וכל אחד מהמלה ירדוף מאה ויש אומר כי צעצור התחצרות האחדים יוסיף המספר וכן איכה ירדוף אחד אלף ואין לורך. וי"ל צשנים יניסו רצצה כי ניסה היא צקל שמיניסים ממקומם ודי צשנים לרצצה אצל רדיפה שרודף אחריהם לריך אחד לאלף: (ט) והפרייתי אתכם. פי' הרמב"ן כי יעשו כולם פרי הצטן ולא יהיה צכם משכלה ועקרה וחזר ואמר והרציתי שיעשו פירות רבים ולא ישכלו וימלאו ימיהם ולכך יהיו עם רצ: (י) ואכלתם ישן נושן. אע"פ שיהיו רבים מאוד כל כך תהיה התצוה שתספיק לכל ותשאר עדיין להתיישן: (יא) ונתתי משכני בתוכם. כתב ר' אצרהם לא תפחדו שתצולו לעולם לידי חסרון כי צבודי דר עמכם ואיני כצן אדם שתגעל נפשו לזר צמקום אחד. ועוד כי צלכתכם אל ארץ

שלה פי' הטור

בתקותי

על התורה

ארויזיכם והמקדש (איננו?) עמכם יתהלך כבודי עמכם הנה אני אהיה
 לכם לאלהי' ואתם עמי כי על כן הולאתי אתכם מארץ מצרים. והרמז'ן
 פי' והתהלכתי צתוככם שתהיה הנהגתי צכם מפורסמת כמלך מתהלך
 צקרב מחנהו ומספיק להם כל צרכם. ואינו מזכיר כחן זכר קיום הנפשות
 צעולם הנשמות וצעולם הבא אחרי תחיית המתים כי קיומם מחויב צורך
 היצירה וכמו שפירשתי צבריתות והעונש הוא שמכרית החייצים מהם והשאר
 כולם קיימים ציסוד יצירתן. וכתב עוד ואף כי אלו הצרכות רצות כלליות
 צענין המטר והשוצע והשלום ופריה ורציה אינם כל כך כמו הצרכות
 שצריך צבר צקלרה וצורך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך
 כי שם הצמיח צמאכל וצמשתה ושנהיה לצרכה עד שלא יארע שום חולי
 צגופינו ועל כן יהיו כל הזרע שלמים וצריאים ונוליד כהוגן ונחיה ימים
 מלאים כמו שאמר לא תהי' משכלה ועקרה צארנך את מספר ימך אמלא
 וכן אמר תחלה כי אני ה' רופאך. והטעם צזה כי הצרכות ההם אע"פ
 שהם נסים הן מן הנססים הנסתרים שכל התורה מליאה מהם כאשר פירשתי
 והם אפי' ליחיד העובד כי כאשר יהי' האיש החסיד שומר כל מצות ה'
 אלהיו ישמרוהו אל מכל חול והעקרות והשכול וימלא ימיו צטובה אצל
 אלו הצרכות שצפרשה הזאת הם כלליות צעם והם צהיות כל עמינו צדיקים
 לכך יזכיר תמיד צכאן הארץ ונתנה הארץ. לצטח צארנכם. שלום צארץ.
 חיה רעה מן הארץ. לא תעבור צארנכם. וכבר ציאדנו כי אלו הצרכות
 כולם נסים כי אין צעצע שיצולו הגשמים ויהיה שלום לנו מן הארויזים
 ויצא מורך צלצם לנוס ק' מפני ה' צעשותינו החקים והמלות ולא שיהיה
 הפוך הכל מפני זרענו השנה השציעית אע"פ שהם נסים נסתרים שצולם
 כמנהגו נוהג צהם אצל הם מתפרסמים מלד היותם לעולם תמיד צכל
 הארץ כי אם צדיק א' יהיה ויסיר השם מחלה מקרבנו וימלא ימיו יקרה
 זה גם צקלת הרשעים אצל שתהיה ארץ אחת כולה ועם אחד תמיד צרדת
 הגשמים צעתם שוצע ושלום ושלום וצריאות וצורה וצרון הארויזים כענין
 שאין כמוהו צכל הארץ יודע כי מלת ה' היתה זאת ועל כן אמר וראו
 כל עמי ארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממוך והפוך אלה יהיה צקללות
 צעונשי הארץ שאמר והיו שמיכם כצרוז ועונשי החולי כמו שאמר ומלאים
 רעים ונאמנים שיקולל המאכל והמשתה וחליא ויתפרסם הנם צהיותו
 תמיד צכולם ועל כן כתב ואמר הדור האחרון צניכם אשר יקומו וגו'
 שלא יתמהו צאיש ההוא אשר רצלה צו כל האלה כי כן יהיה צעמים רבים
 צכל האומות שיצולו מקרים רבים לאיש אחד רק צארץ רהיח יתמהו
 וישאלו ואמרו כל הגוים על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת כי כולם ידעו
 ויראו כי יד ה' עשתה זאת ואמרו על אשר עצבו את צרית ה' אלהי
 אצותם. והכלל כי צהיות ישראל שלמים והם רבים לא יתנהג ענינם
 צעצע כלל לא צארנכם ולא צגופם ולא ציחיד מהם כי יצרך השם לחמם

פ'י הטור בחקותי על התורה שלו

ומימם ויסיר מחל' מקרבם עד שלא ינטרכו לרופא ולא להשמר בדרכי רפואה כלל כמו שאמר חז"ל ר' רופאך כן היו הדיקים עושים צומן הנפואה כי גם אם יקרה עון שחלו לא ידרשו צרופאים כי אם צנצנים וזהו שאמרו אין דרכם של בני אדם צרפואות אלא שנהגו שאם לא היה דרכם צרפואות יחלה האדם כפי שיהיה עליו עונש הטאו ויתרפא צרפון השם אבל הם נהגו צרפואות והשם הניחם למקרי הטבעים וזו היא צאמרים ורפא ירפא מכאן שנתנו רשות לרופא לרפאות ולא אמרו שנתנה רשות לחולי להתרפאות אלא כיון שחלה החולה וצא להתרפאות צרפואות והוא לא היה מעדת השם שחלקם צדיים אין לרופא לאסור עלו מרפואתו לא מפני חשש שמת ימות צידו אחרי שהוא צקי במלאכה ההיא ולא בעבור שיאמר כי השם לצדו הוא רופא כל צער שכבר נהגו. ועל כן ליתנה תורה למחול צחצירו ליתן תשלומי הרפואה כי התורה חייבה סומכת על הנס כאשר אמרה לא יחול לציון מקרב הארץ ומדעתו שכן יהיה אבל צרות השם דרכי איש אין לו עסק צרפואות. וכחצ עוד ואלה הצרכות צתשלומיהן לא תהיינה אלא צביות כל ישראל עושין רגון צדיים שצמשים וצנין שמים וארץ על מכונו ואין צתורה צרכות שלימות כאלה שהם צברי הצרית והתנאים שהן צין הקצ"ה לישראל. ודע כי לא השיגו ישראל לעולם בצרכות האלה צתשלומיהן לא הרצים ולא היחידים מהם שלא עלתה זכותם לכך כמו שאמרו על דוד והוא מעורר חניתו על שמה מאות חלל והיה מצטער על ר' יתה צת קול ואמרה לו רק צדצר אוריה החתי. ועל כן תמלא לרבותינו שיזכירו צפסוקים האלה לעתיד לצא מלמד שתינוק מישראל עתיד להיות מושיע וכו' עתיד. הקצ"ה למייל עם הדיקים לעתיד לצוא כי לא נתקיים אבל יתקיים עמנו צומן השלימות: (טו) ואם בחוקתי המאסו. כתצ הרמז"ן הזכיר מאיסה צחוקים צשציל שלא נתגלה טעמם לעם הכסילים מואסין אותם שחושצין שאין צהם תועלת אבל צמשפטים הכל חפצים צהם שהן יישוצ העולם כגון להרוג הרואה ולחייצ הגונב ודיני שור וצור וכיוצא צהם ומ"מ יש משפטים שעושים צעוצרי עצירות כגון מחלל שבת או שצא על הערוה וכיוצא צהם שקלים צהם הרשעים מפני שהוא עול כצד עליהם לשמור המצות ולכך אמר ומשפטי תגעל נפשיכם לצלתי עשות את כל מצותי כי הגעילה צמשפטים די שלא יעשו המצות. וכחצ עוד כי האלות האלה רמו לגלות ראשון והגאולה שאחריו שהרי אומר צתוכחות אם צחקותי תמאסו וגו' והזכיר צהם חמנים וגילולים וכן היו צחורצן הצית הראשון עוצדי ע"ז כל הרעות ואמר והשמותי את מקדשיכם ולא אריח צריח ניחוחכם שהתרה צהם שישלק שכינתו מצביהם ולא יקבל קרצניהם ויהיו הם לחרצ ולחיה רעה וצדד ורעצ וגלות וכל זה צא להם צחורצן הראשון ואמר אז תראה הארץ את צתותיה וגו' שהיו שנות הגלות ע' שנה כנגד ע' שנה שציעלו השמטות. וכן צענין הגאולה

של פי' הטור בחקותי על התורה

מן הגלות שלינו מצטיח רק שיזכיר צרית לצות וזכירת הארץ לינו לומר שימחל עונם ויסלח חטאתם ויוסיף להצתם כקדם ולא שיאסיף את נדחיהם וכן היה צעלותם מצבל שלל שצו רק יהודה וצנימין והגלוים עליהם מעט מקלת השצטים ושצו צדלות ועצדות מלכי פרם וגם לא אמר שיצצו צתשוצה שלמה לפניו רק שיחודו עונם ועון לצותם וכן מלינו צלנשי צית שני שהתודה דניאל חטאנו ופרשענו וכן נחמיה ועזרא מלכינו שרינו כהנינו לא עשו מזותיך וגו'. לצבל הצרית שצמסנה תורה רמו לגלותינו זה והגאלולה שאלחרינו שלל נרמו שס קן לגאלולה רק תלה לוחה צתשוצה ולא הזכיר צעצירות ההם שיעשו אלירות וחמנים ויעצדו ע"ז אלל אמר אם לא חשמעו צקול ה' אלחיק לשמור לעשות כל מזותיו וחקותיו לומר כי מפני שיעצרו לפי' על קלת מזותיו שלל ישמרו ויעשו כולם יעשו וכך היה צצית שני כמו שאלמרו צית שני שהיו עוסקים צתורה ומלות וגמילות חסדים מפני מה חרצ מפני שנלת חנם שהיה ציניהם ולא הזכיר שס המקדש וריח ניחוח שלל היתה הלש יורדת ולוכלת הקרצגות צצית שני ולמר שס ישל ה' עליק גוי מרחוק וגו' שצל עליהם עם רומי הרחוקים מהם מלד ולמר עם אשר לא תדע לשונו כי מפני ריחוקם מהם לא הבינו לשונו מה שאין צצרית הזלת שגלו לצבל ולשור שהיו קרובים להם וגם מכירים לשונם שייחום ישראל משס היה ויודעים לשונם כענין שנלמר דבר נל אל עבדיך לרמית כי שומעים לנחנו וכן כתצ שס והפי"ך ה' אלחיק מקלה הארץ ועד קלה הארץ וזהו גלותינו היום שאלנו מפתרים בצלרצע כנפות הארץ וכן והשיצ"ך ה' מלרים צלניות וזה היה צגלותינו שמילל מהם טיטום ספינות וכן מה שאלמר שס צניך וצנותיך נתונים לצם אחר ועיניך רולות צנים וצנות תוליד כי ילכו צצצי לינו לומר שיגלו לצות וצנים אלל לומר שישצו ציניהם והלצות ישאלו צארץ וכן היה צגלותינו שהיו הרומיים מושלים בצלרינו ולוקחים הצנים והצנות כרלונם לצבל צגלות ראשון גלו גלות שלימה. ועוד שאלמר יולך ה' לוחך ולת מלכך אשר תקיס עליק וגו' כי הלך לוגריפם המלך צסוף צית שני למלחמה ועל הליכתו שס נחרצ הצית ולא אמר הכתוצ המלך אשר ימלוך עליק אלל מלכך אשר תקיס עליק רמו שלל היה ראוי להיות מלך אלל שהקימוהו עליהם שלל כדן. וכן צגאלולה צצרית ההוא גאלולה שלימה שאלמר והטיצ"ך והרצך מלצותיך שהיא הצטחה לכל שצצי ישראל ולא למקצת מהם והצצית שיכרית ויכלה המגלים לוחנו שנלמר ונתן ה' אלחיק את כל הללות הללה על לויצ"ך ועל שונלחך אשר רדפוך והנה לויצ"ך ושונלחך רמו לשתי הלוחנו' שרודפים תמיד לחרינו. וכן מה שאלמר כלן ושמונו עליה לויצ"כס הול צשורה טוצה מצשרת צכל הגלויות שאין לרלינו מקצלת לויצ"ינו והוא רלייה גדולה והצטחה לנו שאין צכל יישוצ העולם ארץ טוצה ורחה כארץ ישראל ואין צכל המקולמות שיהל חרצ כמוהו וכמה פעמים צקשו לויצ"ינו לתקן

שלח

על התורה

בחקותי

פי' הטור

יישובה ולא יכולו. והנה הצרית הזאת הקצ"ה כרת אותה כי בשציל זה היה השם הגדול עמנו צצית ראשון והצרית שצמסנה תורה משה אמרו רמו לסילוק שכינתו לגמרי שלא היה עמהם צצית שני רק כבוד שמו וזהו מה שאמרו חז"ל קללות שצת"כ מפי הגבורה אמרן ומה שצמסנה תורה מפי עמנו אמרן: (טז) מכלור עינים. פי' ר' אברהם שהמוליים יחשכו וידאצו צו הנפשות. וי"מ כי עינים עין הגוף: (יז) ונתתי פני. קלפי כמו ופניה לא ה' לה עוד: (יח) שבע על הטאתיכם. כתצ ר' אברהם צעצור שהוא חשבון שלם נאמר על לשון רבים כמו כי שבע יפול לדיק וקס: (כא) קרי. כתצ ר' אברהם אמרו רבים שפירושו גבור ונולח כלים שיחזק לבו ולא יפחד שלא ינוח ולחן לו חצר. ויש אומרן שהוא מגורת כל הקורות אותם פי' שתאמרו מקרה הוא ולא יד אלהים. וי"מ לשון מניעה כמו הוקר רגליך: (לב) והשמדתי את במותיכם. פי' כשתצא עליכם הרעה לא יהיה לכם מקום לזעוק ולהתפלל להושיעכם מהרעה כי אשמיד צמותיכם מקום הזמנים: וגעלה נפשי אחכם. שאסיר שכינתי מציניכם אז תחרבנה עריכם: (לא) והשמותי ארץ מקדשיכם. פי' מתחלה היו מקדשי ומשתחטאו לא יקראו על שמי. ואחר שאמר עריכם ומקדשיכם אמר: (לב) והשמותי אני את הארץ. פי' כל ארץ ישראל: (לד) אז תרצה הארץ. פי' ר' אברהם כמו תשלים. וכן עד ירנה כשכיר יומו. כי נראה עונה: (לח) ואכלה אתכם ארץ אויביהם. כן דרך הגולים למקום אחר צהשתנות האויר והמים עליהם ימותו רונם: (מא) או אז יבנע לבבם הערל. פירש"י כמו אז נדע כי שור נגח הוא וכו'. והרמב"ן כתצ והנכון צעיני לפרש והצאתי אותם צארץ אויביהם או עד זמן שיכנעו לצסם הערל או עד זמן שיראו את עונם צארוך הגלות פי' או נמשך למטה על ירלו עוונם שאציאם צארץ אויביהם עד שיכנעו לצסם צתשובה או שירלו עוונם צארוך הגלות שיסצלו. והנה אחר שאמר והתודו היה לו לומר וזכרתי את צריתי יעקוב כי אין כלן מקום להזכיר שיגלה אותם ויציאם צארץ אויביהם. ור' אברהם פי' אף אני עשיתי עמם ויסרתים להציאם צארץ אויביהם להכניע לצסם הערל והזכיר זה צכאן לומר שהתודו עונם צעצור שאני המסצב להם כי גם צשעת קלקלתם כוונתי צהם שיעשו תשובה ויתודו. ועל דעתי ירמו כי אחרי הוידוי ילך עמהם צקרי ויציא אותם עוד צארץ אויביהם עד שיכנעו לצסם הערל והוא רמו שאציאם אל הארץ ולא נכצעה הארץ לפניהם אלא היו להם זרים ולוויים שם כמו שנאמר ויאמרו לרינו ויהי כאשר שמעו וגו' והארץ ציד אויבים היתה כמו שאמר עזרא צתפלתו הנה אנחנו עבדים היום וארץ אשר נתת לאבותינו הנה אנחנו עבדים עליה וגו': (כג) והארץ תעזב מהם. פי' הרמב"ן שגם אחרי הזכירה תעזב מהם רמו כי אחרי פהידת כורס נעוצה מהם ורלתה השמטות עד אחרי י"ט שנה

שלט פי' הטור

בחקותי

על התורה

שנבנה הצית וקידשו בעיר צנתי תודות וחזרה קדושת הארץ וכרתו אמנה ונטע את הצניעית ומשה כל יד כי כל הקורות אותם רמוז צפרשה הזאת: יען וביען. כתב ר' אברהם אחד כנגד משפטי מלסו והשני כנגד וחוקתי געלה נפשם: (מד) לא מאסתים וגו' לבלותם. רק ליסרם עד שיכנע לנס: להפר בריתי. שנצבעתי להם וחף אס הם הפרו צריתי כדכתיב להפרכם את צריתי אני לא אפר צריתי אתם כי אלהים אני: (גדה) וזכרתי להם ברית ראשונים. פי' הרמז"ן שאזכור להם לעולם הצרית צין צארץ צין צחון צארץ צגלות הנרמות כלן וכן בכל הדורות וזה טעם לעיני הגוים כי יעשה צהם צעבור שמו הגדול שלא יתחלל צגוים ולא למענם כי לא עשו תשובה ולא נתכפרו עוונותם. ור' אברהם כתב וזכרתי להם צרית ראשונים זאת הצרית הכרותה צסיני וקורא לזה הדור ראשונים כנגד הצנים שיגלו צארץ אויביהם. ויש אומר צרית ראשונים על צרית שכת עס האצות. ומה שאומר: אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים. אשר נצבעתי לאצותם להוליח את צניהם מעצבות למרות:

כו (ב) איש כי יפלא נדר. כתב הרמז"ן גם זאת הפרשה

דצוקה שהיתה צסיני ממוצרת

אל התוכחות כי הוא צמשפטי היוצל כמו שהזכיר צמקדיש שדה מקנה ושדה אחוזה אלא שכלל משפטי כל הנודרים צפרשה אחת ולכך אמר צסוף אלה הטעות אשר לזה ה' את משה אל צני ישראל צבר סיני על כל הנלמרות למעלה כי מכאן ואילך ידבר צאובל מועד: (כו) אך בכור אשר יבוכר לה' בבהמה לא יקדיש איש אותו. פירש"י לא יקדיש אותו לנס קרבן אחר. והרמז"ן פי' אין צריך להקדיש אותו כי אס הוא שור או שה לה' הוא: (כו) ואם בבהמה הטמאה ופדה בערכך. פירש"י אין מקרא זה מוסב על צכור וכו'. ורמז"ן כתב ולאפשר לפרש כי לפי שאלו אך צכור אשר יבוכר לא יקדיש אותו חזר ואמר ואם צצהמה הטמאה הוא הצכור שהקדיש ופדה צערכך לפרש שאין צכור נוהג צצהמה טמאה אלא צפטור חמור לפי שכבר נתפרש דינו ולימד שאפי' הקדישו אינו קדוש צקדושת צכור אלא כשאר הקדש ונפדה צתוספת חומש אס המקדיש פלאו ולאחר צערך שויו: (כט) כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה. פירש"י היוצא ליהרג ואמר אחר עליו ערכו עלי וכו'. וכעצ הרמז"ן ועל דרך הפשט לפי שאמר למעלה כי כל המתרים משלו צין אדם צין צכמה ושדה אחוזתו הוא קדוש לה' שהם חרמי כהנים שאין להם פדיון אמר אזל המקדיש מן האד' שאינו שלו כגון הנלמתי על אויביהם ונודרים אס תתן הכס צידי ונחרמתי את עריהם כל הנמאל צהם אין להם פדיון. והטעם שאין דעת הכודר לתתו לכהן אלא שיהיה הכל אסור צבהנאה כי נתכון

שמ

על התורה

בחקותי

פי' הטור

להכרית האויבים ולכלותם וכן אם יחרימו על דבר העובר עליו חייב מיתה וזה היה חיוצן של אנשי יצש גלעד שעברו על הסצועה שהיא כמו המרס שאין הסצרה נותנת שעשו כל העדה רעה כזאת להמית אנשים רבים מישראל בלא חיוצ ופנתם הי' עמהם ועל פיו נעשה העניין ההוא אלא ודאי מכאן למד אומר. ומן הכתוב הזה יולא דין זה שכל מלך ישראל או סנהדרי גדולה במעמד כל ישראל שיש להם רשות במשפטים והם יחרימו כל עיר בהלחמם עליה וכן אם יחרימו על דבר העובר עליו חייב מיתה והוא חיוצן של אנשי יצש גלעד ושל יהונתן שאמה לו אביו מות תמות יהונתן ומהיבן נתחייבו מיתה חוץ מן הכתוב הזה. והוא שאמר שם ויפדו העם את יהונתן כלפי שאמרה תורה ולא יפדה מות יומת אומר שם ויפדו העם את יהונתן ולא מת כי בעבור שאירע נס על ידו ידעו כי צאוג עשה. וזה היה טעותו של יפתח כי חשב כאשר חרס נגיד חל וקיים להמית אנשים או העובר על חרמו חייב מיתה כן אם נדר בעת מלחמתו לעשות מאיש או מאנשים זבח יחול הנדר ולא ידע כי חרס הסנהדרין חל על המורדים לכלותם או על העובר על גזירתם ותקנתם אבל לחול נדר לעשות עולה מדבר שאינו ראוי לשם לענין זה אינו חל ולדעת רבותינו יתכן שיהיה כתוב זה כולל דברים רבים וכן זה כולל צין על מי שחייב מיתה וצין מה שמחרים בשעת הכיבוש והעובר על חרס של צ"ד הגדול או של מלך ישראל כמו שחול:

נשלם ספר ויקרא: שבח לעוטה בשלמה אורה

